

IZR. TANÜGYI ÉRTESÍTŐ

A szerkesztésért felelős: *Kornfeld Gyula.*

Megjelenik minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. Izr. Tanító-egyesület.” — Előfizetési ár: nem tagok számára egész évre 4 korona. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak **Győri Adolf** egyesületi pénztárhoz, VI. Eötvös-utca 6. szám, küldendők. Szerkesztőségi iroda: VII., Sip-utca 12. szám.

Tartalom: A teljes választmány ülése. — A berlini gyermektanulmányi kongresszus. Irta *Döri S. Zsigmond.* — Gideon legyőzi a midjanitákat. Gyakorlati tanítás írta *Pintér Zsigmond.* — Kisebb közlemények. Közli *Rózsa Ede.* — Tárcza: Ünnepi beszéd. Irta *dr. Szegő Arnold.* — Egyesületi élet. — Nekrológ: *Schwarz Lipót.* Irta *Boros Aladár.* — Könyvismertetések. — Hírek iskoláink életéből. — Vegyesek. — Hirdetések.

A teljes választmányi ülés.

A jól végzett munka megnyugtató tudatával távozhattak teljes választmányunk tagjai ama nagyjelentőségű ülésről, melynek napirendjét lapunk e helyén egy hónappal ezelőtt ismertettük. Most azokról a benyomásokról akarunk egyet-mást elmondani, melyeket az ülés folyamán nyertünk és egynémely tanulságra rámutatni, melyek lelkünkben önkénytelenül feltódultak a látottak és hallottak után.

Teljes választmányunk nagy ritkán tart ülést, akkor, ha egy hatáskörébe tartozó ügy végleges elintézése már sürgős. Egyrészt nagy apparátussal jár e nagy testület összehívása és könnyelműség volna tagtársainkat kelleténél többször az ország legtávolabbi vidékeiről a fővárosba hívni, másrészt egy-egy ilyen ülés az egyesületnek és az egyeseknek sok kiadást okoz. Ezért teljes választmányunknak egy-egy közgyűlési cikluson belül való ülésezése mindig azt mutatja, hogy fontos és sürgősen elintézendő kérdések várnak megoldásra. De éppen a teljes választmánynak ritka ülésezése feltételezi egyszersmind, hogy a tárgyalandó kérdéseket úgy a vezetőség, mint a közp. választmány minden részletében előkészítette, megvitatta, hogy azokat a teljes választmány a rendesen hosszú napirend mellett is aránylag rövid idő alatt le is tárgyalhassa.

Ugy volt ez most is. Egy igen fontos kérdésben, könyvkiadványaink szerződése ügyében hívtuk össze a teljes választmányt. A kérdés talán egyike a legfontosabbaknak azok közül, melyeket alapszabályaink végleges elintézésre a teljes választmány hatáskörébe utaltak. Azonkívül ez ügy oly szövevényes, bonyolult, megértése annyi szakismeretet, kereskedői ügyességet és a különféle viszonyok és változások alapos megfigyelését tételezi fel, hogy a vezetőség kétszeres gondnal ügyelt arra, hogy a választmány tagjai az ülés folyamán a legmesszebbmenő és a legkisebb részletre kiterjedő felvilágosítást és tájékozódást is megkapják. Az előterjesztés tehát nemcsak kötelesség szerint teljes öszinte-

séggel tárta fel a helyzetet, hanem sorra vette mindazon kérdéseket, melyek ez ügyvel kapcsolatban vannak, még a csekélyebb fontosságú vonatkozásokat sem véve ki. A központi vezetőségnek ez eljárása teljesen kielégítette választmányunk tagjait, ami különösen a részletes vita folyamán tűnt ki. Oly szakavatottsággal és hozzáértéssel vitatták meg az egyes pontokat, hogy a jelenlevőknek minden irányban való tájékozódottsága nyilvánvaló lett. A részletes vita egyszersmind értékes eredményeket értelt. Mert annak ellenére, hogy a közp. választmány az egyes pontokat több ülésen át vitatta meg, a tárgyalás folyamán vidéki választmányi tagjaink oly talpraesett módosításokat és változtatásokat ajánlottak, melyek a gyakorlat embereinek tapasztalataiból merítve, az ügynek és ezzel az egyesületnek csak javára váltak. Joggal mondhatjuk tehát, hogy e nagyfontosságú kérdésben a teljes választmány majdnem egyhangulag, de mindenesetre egyértelműleg oly határozatokat hozott, melyek egyesületünk erkölcsi és anyagi érdekeit oly mértékben fogják előmozdítani amennyire azt könyvvállalatunkkal a jelenlegi viszonyok mellett csak lehet, s mely határozatok e vállalatunkat még jobban felvirágoztatni fogják és egyesületünknek abból folyó jövedelmét öregbíteni. A lapunk e számában közölt jegyzőkönyvi tudósítások e határozatokat bővebben ismertetik, fontosságukra és eredményükre e pár szóban akartunk rámutatni.

Ép oly eredményes volt a teljes választmány munkája a napirendre tűzött egyéb fontos tárgyakkal. Egy-egy lépéssel előrehaladt az ifjúsági iratok és az Üdülő-telep ügye is a hozott határozatok alapján. E határozatok fogantatása és így e két fontos kérdés végleges megoldásának előkészítése a közp. választmánynak és a vezetőségnek teendője lesz. De az Üdülő-telep létesítése főleg anyagi kérdés. Nem mulaszthatjuk el tehát itt ismételtén összes tagjaink figyelmét e létesítendő intézményre felhívni. Mert az ő buzgélkodásuk és áldozatkészségük teremtheti csak meg a szükséges anyagi eszközöket. A teljes választmányban elfogadott és *Csukási Fülöp* által benyújtott határozati javaslat ez ügyben megszívlelendő irányítást nyújt.

Beszámolva imígy a gyűlés munkájának eredményéről, legyen szabad tanúlságképpen egy-egy megjegyzést tennünk. Teljes választmányunk ülésein mindenkor magas színvonalon állottak, munkájuk mindenkor eredményes volt. De ez az ülés különösen kitűnt e tekintetben. Komoly férfiak önzetlen együttműködése volt ez egy határozott cél irányában: hogy a hozandó határozatokkal egyesületünk javát előmozdítsák. S hogy e célt meg is valósították, azt annak a lélekemelő egyetértésnek köszönhetjük, mely az ülésnek vezető szelleme volt és mely erőt kölcsönzött úgy az egyesnek, mint az összeseknek és a munka eredményességét biztosította.

De ez eredményességnek még egy kútforrása volt, az, hogy a teljes választmány egyesületünk évtizedek óta bevált, nemes tradícióinak útjain haladt. E tradíciók ápolásával fejlődött egyesületünk mind a mai napig és az e tradíciókat ápoló, békés egyetértésben végzett önzetlen munka fogja egyesületünket továbbra is fentartani és fejleszteni.

A berlini gyermektanulmányi kongresszus.

1. Az előadások.

A berlini gyermektanulmányi kongresszuson, mely október 1. és 4-ike közt zajlott le, történt meg első ízben, hogy psychologusok, pedagogusok, orvosok, jogászok és a gyermeknevelés iránt érdeklődő laikus közönség oly óriási számban gyűlt össze közös tanácskozásra, hogy a gyermektanulmány, gyermeknevelés és gyermekvédelem legfontosabb kérdéseit megbeszélje és megvitassa. Oly nagy volt a kongresszus tagjainak száma, hogy a berlini Frigyes Vilmos egyetem aulája nem volt képes az óriási közönséget befogadni. A kongresszust *Münch* dr. titkos tanácsos, egyetemi tanár nyitotta meg gyönyörű beszéddel, amelyben rámutatott az ilyen tanácskozások nagy fontosságára. Majd szép szavakkal üdvözölte a megjelent tagokat, első sorban azokat, akik külföldről érkeztek, mert noha a viszonyok kényszerítő hatása következtében az első alkalommal egy *internacionális* kongresszus eszméjétől el kellett tekinteni, mégis igen nagy számban érkeztek külföldről, sőt még távolabbi földrészekről is érdeklődők, kik időt és fáradságot nem kímélve, résztvenni óhajtottak a tanulságosnak ígérkező tanácskozásokon. Itt megjegyezzük, hogy magyar pedagógusok közül *Waldapfel* János dr. gyakorló főgymnáziumi tanár, *Nagy* László tanítóképző igazgató és e sorok írója jelentek meg. A délelőttök folyamán teljes ülések voltak, délután pedig az egyes szakosztályok tanácskoztak. Ilyen szakosztály három volt, úgymint: 1. *anthropologiai-psychologiai*-, 2. *psychologiai-pedagógiai*-, 3. *szociális-humánus* szakosztály.

Az első előadást *Baginsky* dr. berlini egyetemi orvostanár, a „Kaiser Friedrich Kinderspital“ igazgatója tartotta, aki a *környezetnek a gyermekre való hatását* fejtegette. Akárhányszor észlelte, hogy különböző életkorú gyermekek, akik krónikus és relative kevésbé súlyos betegségekben szenvedtek, csupán a környezet megváltoztatásával, minden egyéb orvosi beavatkozás nélkül is meggyógyultak. Így például egy 5 éves leánykáról beszéli, hogy éjjel nem tudott elaludni és minden foglalkozását akkor végezte; éjjel játszott, evett, s csak nappal aludt néhány órát, de ha ébren volt, testi és lelki állapota valósággal kétségbeejtő volt. Alighogy más környezetbe jutott, mindama rendellenességek egyszerre megszűntek. Egy hét éves gyermek számárhurutban és reszketegségben szenvedett, lelkiállapota pedig oly zavart volt, hogy környezetéből senkit sem ismert meg; éjjel felkelt ágyából, sétálni kezdett és minderről a fiú mitsem tudott. Az orvos tanácsára más környezetbe vitték a gyermeket és itt minden orvosság nélkül, tisztán értelmi felvilágosítások alapján szűnt meg minden baj. A környezetnek ezt az óriási befolyását a gyermekre, előadó a következő érvekkel igazolja. A gyermek sokkal könnyebben zavarja össze a *képzeteket és érzeteket*, mint a felnőtt és ezzel magyarázhatók meg fokozott *érzelmi és fájdalmi* érzetei. A gyermek *képzetei* még *lazák* és nem erősödtek meg, ezért új észrevételek hamar megbontják azok egyensúlyát. A gyermeki lélek megnyilatkozására nagy hatást gyakorolnak a *született ösztönök* és ezek között első sorban az *utánzás ösztöne*. Ezért az ilyen gyermekeket már azért is el kell különíteni a többiektől, nehogy épen az utánzás folytán kóros állapotuk a többire is átragadjon, miként ez csak az elmúlt év folyamán Meissenben történt. Egy, a német gyarmatokról érkezett gyermek ugyanis az iskolában hirtelen rosszul lett, egész testében remegni kezdett, fájdalmat érzett végtagjaiban és szólni nem tudott. Ezt látván osztálytársai lassanként ezekre is ráragadt ez a kór, mely az illető osztály tanítóját sem kímélte meg. Az iskolát néhány napra be kellett zárni és csak a gyermek teljes gyógyulása után lehetett az oktatást ismét megkezdeni. Végül gyakran *összezavarja a*

gyermek a *képzeteket a valósággal* és ez forrása a gyermeki fantáziának, a gyermeknél megnyilatkozó félelemnek és általában minden gyermekhazugságnak. A gyermeki tanuvallomásoknak nem sok értéket adhatunk ezért, mert a gyermek csaknem sohasem képes arra, hogy a látott és hallott dolgokat pontosan előadja. Ezzel a fontos körülménnyel a bíróságok még mindig nem számolnak és a gyermeki tanuvallomásoknak még mindig a kelleténél nagyobb hitelt adnak. Egyedül Svédország igazságszolgáltatása jár helyes uton, midőn kimondja, hogy tizenöt éves kora előtt senki sem hallgatható ki tanuként a bíróságnál.

A következő előadást *Meumann* dr. königsbergi egyetemi tanár tartotta, aki a *gyermeki tehetségkülönbségek tudományos vizsgálatát és gyakorlati értékét* fejtegette. Ez az ifjú tudományág, mely a tehetségekben megnyilvánuló különbségeket vizsgálja, számos pedagógiai problémát vet fel. Még avval a kérdéssel sem vagyunk tisztában, hogy a tehetség fogalmán mit értsünk. Vajjon a gyermek általános szellemi képességét-e vagy pedig annak csak egy magasabb fokát? Vagy talán a szellemi életnek csak azon momentumaira vonatkoztatható ez a fogalom, amelyek a *született* tehetségek megnyilvánulására szorítkoznak? A *tehetségtan* legfontosabb feladata az u. n. *iskolatehetség* fogalmának kritikai revíziója. A gyermek tehetségeinek eddigi megítélése nem megbízható, mert az nem vonatkozik az egyes képességek vizsgálatára, hanem csupán azon eredményekre támaszkodik, melyeket a tanuló a tanult ismeretek felmondásánál tud felmutatni. Így esik meg az, hogy olyan tanuló, kit tanárai a gymnáziumban teljesen tehetségtelennek tartottak, más iskolába lépve tehetségesnek bizonyul; akit az egyik tanár, mint tehetségest dicsér, a másik akárhányszor tehetségtelennek mond. Nem ritka az az eset sem, hogy az iskolában egészen elejtett gyermekek, a gyakorlati életben egyik vagy másik irányban szintén tehetségesnek bizonyulnak. Nehezen állapítható meg továbbá, hogy vajjon a tehetség hiányait lehet-e valami külső befolyással megszüntetni és lehetséges-e a tehetségekben mutatkozó különbséget kiegyenlíteni? Az újabb vizsgálatok, melyek e kérdés tisztázása körül folytak, óriási különbségeket mutattak ki a tehetségek megnyilvánulásában. Igen gyenge tehetségű tanulók azért külön választandók kortársaiktól és külön csoportokban tanítandók. A tehetségek vizsgálata csak pszichológiai alapon végezhető, mert csak így lehetséges a vizsgálatok menetében bizonyos tervszerűsége törekedni. Mindenek előtt meg kell állapítani az egyes tanulóra nézve, hogy képességei mennyiben térnek el az átlagtól. Általánosságban azt mondhatjuk, hogy mennél több gyakorlatra van az egyénnek bizonyos munka elvégzésére szüksége, annál kevésbé következtethetünk tehetségre.

A következő előadásban *Ufer*, elberfeldi középiskolai igazgató a *gyermektanulmány és a pedagógia kapcsolatáról* beszélt. Óva inti a pedagógusokat, hogy a gyermektanulmány eredményeit túlbecsüljék. A nevelő számára az *eddigi eredmények kevés újat mondanak*, legfeljebb lélektani alapot adnak eddigi tapasztalatokon alapuló ismereteinknek. Mindezek dacára nem lehet és nem szabad kicsinylenünk a gyermektanulmány pedagógiai értékét, mert az eddigi vizsgálatok és vizsgálati eredmények arra engednek következtetni, hogy a gyermektanulmány számos olyan kérdést fog megoldani, melyekre pusztán tapasztalatokon alapuló ismereteink kielégítő választ eddig még nem tudtak adni. Elsősorban azokra a különbségekre utal, melyek a tehetségek szempontjából az egyes gyermekek között mutatkoznak, továbbá azokra is, amelyek a különböző *nemek* testi és lelki életének megnyilvánulásában mutatkoznak. Ezen előadással kapcsolatban nagy vita fejlődött ki a jelenlévő pedagógusok és pszichológusok között. A pedagógusok, köztük egy magyar pedagógus is, *Waldapfel* János dr., hevesen kikelték a kísérletezések ellen, amelyek szerintök csak károsan hatnak a gyermek lelki életére, anélkül, hogy a pedagógia szá-

mára elfogadható eredményeket tudnának felmutatni. A psychologusok ellenben a kísérletek fontosságára és eddigi eredményére utalnak és rendkívül különösnek találják, hogy tanítók és psychologusok között ebben a kérdésben ellentétek mutatkoznak, pedig csak e két faktor összeműködése biztosíthat e téren nagyobb eredményeket.

A szakosztályok előadásából *Stern* William dr., boroszlói egyetemi magántanár előadását említjük, ki a *psychogenezis alapkérdéséről* tartott előadást. Párhuzamot vont a gyermek és az emberi nem fejlődése között. Kimutatta ama hasonlóságokat és különbségeket, melyek a fejlődés menetében megfigyelhetők. A fejlődés menetére két tényező van hatással: egy belső: az öröklés és egy külső: a környezet. Az egyik filozófiai irány, melyet *nativizmusnak* nevezünk, minden szellemi képességet a gyermek született tehetségeinek javára ír, a másik irány, az *empirizmus*, minden fejlődést a környezet hatásának tulajdonít. Szerinte a környezet a gyermek lelkét úgy alakítja, mint a viaszkot. Az igazság itt is, mint oly gyakran, középpütt keresendő. A születés és a környezet együttesen és egymást kiegészítve hatnak a fejlődés menetére. Minthogy azonban a környezet, mely a gyermekre hat, egészen más, mint az, mely a felnőttre hat, óriási különbségek vannak a gyermek és a felnőtt fejlődésének menetében. Ezért volt elhibázott dolog Herbart és iskolája részéről a kulturhistóriai fokozatokat a népiskolai tanítás központjává tenni. Évekig olyan gondolatkörben mozog ennek értelmében a gyermek, mely a jelen társadalmi élettől távol van; minden figyelme a multa irányul, hogy végül a jelent megse értse.

A következő előadásokat *Fürstenheim* dr. és *Schäeffler* dr. tartották, mindkettő a kísérleti lélektan egy érdekes fejezetét tárgyalta. Még pedig az első érdekes táblázatokon mutatta be, hogy a *psychofizika gyakorlati eredményei* a gyermek jellemére mily hatással vannak. A másik előadó, saját vizsgálatai alapján a *gyermekek színérzékének* kifejlődését vizsgálta.

Meke Hanna kisasszony Kasselből, az egyetlen női előadó, a *Fröbel-féle pedagógia és a gyermektanulmány közt lévő kapcsolatot* iparkodott bemutatni. Fröbel régen felismerte, hogy a gyermek játékosztónéből fejlődik ki annak munkakedve. A kisdedóvóból ne csináljunk ezért iskolát, ahol a gyermek agyát mindenféle tudománnyal megtöltjük; elég, ha kisded gyermekek az ismeretek elemeit sajátítják el játék közben.

Weigl, müncheni tanító és hírlapíró a *gyengetehetségü gyermekek ellátásáról* értekezett. Sajnos — mondja az előadó — hogy az ilyen gyermekekről az állam nem gondoskodik rendszeresen, hanem e feladat teljesítését csaknem minden vonalon a társadalomra hárítja. Ez okozza, hogy e téren nem látunk annyi haladást, minőt e fontos nemzetgazdasági és humánus kérdés megérdemelne.

Nagy hatást keltett a következő előadás, amelyben *Riemann*, berlini gyógypedagógiai tanító két *siketnéma-vak gyermeket mutatott be*, kik az ismeretek meglehetősen tömegét sajátították el csupán tapintási képességük segélyével. A gyermekek megtanultak írni, olvasni, számolni, néhány költeményt elmondani, térképről olvasni stb. Riemann egyuttal bemutatta mindazon eszközöket, amelyeket a gyermekek tanításánál használt, egyuttal rámutatott azon didaktikai eljárásra is, melynek segélyével e szerencsétleneket az emberi tudás aránylag elég magas fokára sikerült juttatnia. Itt meg kell jegyeznünk, hogy *Adler* Simon kartársunk az országos izr. siketnéma intézet tanára, már 2 év óta szintén oktat és nevel egy ilyen leánykát, a kis *Egri* Margitot, amint azt olvasóink *Rózsa* Ede kartársunknak lapunk egy régebbi számában közölt érdekes cikkéből ismerik. Jól esik kijelentennem, hogy az Adler gondjaira bízott kis Egri Margit sokkal meglepőbb eredményeket mutat fel, mint Riemann tanítványai és az Adler kartárstól feltalált és használt módszer is sokkal racioná-

lisabb és eredményesebb. Sajnos, hogy e kitűnő pedagógusnak nem nyílt alkalma nemes fáradozása eredményeit a kongresszus előkelő közönsége előtt bemutatni.

A tanácskozás második napján az első előadást, *Feisch dr. tengerészeti tanácsos* (Berlin) tartotta, aki az *iskolát végzett ifjúság védelméről* beszélt. Iskolát végzett ifjúságnak azon ifjakat és leányokat nevezi az előadó, kik a népiskolát elvégezvén, a tizennyolcadik életévet még be nem töltötték. Manapság, mikor az emberi társadalom teljes átalakulóban van, kétszerte is fontos, hogy az ifjúság nevelésének erkölcsös irányt adjunk. Csak az állam és polgári társadalom együttes és egymást kölcsönösen támogató működése teszi lehetővé e célok megvalósítását, melyekben mindenki, elsősorban azonban a tanító, ki az iskolát végzett ifjúságot ismeri, segítheti elő az államhatalom és polgári társadalom törekvéseit. Az iskolát végzett ifjúság védelmére a feladatok egész sora várakozik. Mindenekelőtt meg kell óvnia az ifjúságot mindazon erkölcsi veszedelmektől, melyek pályája folyamán fenyegetően kísérik; távol kell tartania attól minden testi bántalmat; segítségére kell sietnie a pályaválasztásban; végül mindennemű gazdasági és szellemi bajoktól kell az ifjúságot megóvnia. De a védelemnek nemcsak az a kötelessége, hogy az ifjúságtól minden veszedelmet elhárítson, hanem sokkal inkább az, hogy minden lehető megtegyen az ifjúság testi és lelki életének természetszerű fejlődése érdekében. Különbséget kell tennünk az ifjúság különböző rétegei között, mert más bánásmódot igényelnek az árvák, ismét mást a szellemileg vagy testileg fogyatékosak és újra mást a teljesen vagyontalanok és elhagyottak. Ne alamizsna nyújtásával iparkodjunk a jelentkező bajokat és veszedelmeket elhárítani, hanem helyes és célszerű neveléssel. Terjedelmes előadása folyamán behatóan vázolta az előadó mindazon módokat, melyeknek segítségével az állam és társadalom beavatkozása megóvhatja az ifjúságot az őt mindenfelől fenyegető bajoktól és veszedelmektől. A segélyre szorulókat anyagilag és erkölcsileg kell támogatnunk; pályájuk megválasztásánál tehetségeik és képességeik figyelembe vételével segítségükre kell sietnünk, mesterinasok számára higiénikus és erkölcsi szempontból kifogástalan lakásokról kell gondoskodnunk; munkások számára pensiónátusokat állítanunk és az ifjúság szellemi nivójának megfelelő szellemi élvezetekről gondoskodnunk. Ha a védelem végső célja az lesz, hogy minden emberi lényt *kultur-emberré* neveljünk s a cél megvalósítására minden lehető meg fog tenni állam és társadalom, akkor az ifjúságra a jövőben a mainál sokkal rózsásabb helyzet vár.

A következő előadásban *Heubner dr.* berlini orvostanár *a gyengeelméjű gyermekek vizsgálatáról, osztályozásáról és neveléséről* értekezett. 9200 gyermeket kezelt Heubner és ezek közül nem kevesebb, mint 307 gyengeelméjűt talált. Ez az óriási szám elég élesen bizonyítja, hogy az ilyen gyermekekről az államnak és társadalomnak gondoskodnia kell és hogy azokat a lehetőséghez képest ápolni és nevelni tartozik. Az államhatalom ebben az irányban nem teljesítette eddigelé kötelességét abban a mértékben, mint aminőt ez a fontos szociális és humánus kérdés megkívánna, hanem többnyire a társadalomra bízta e fontos misszió teljesítését.

A szakosztályok előadásából kiemeljük *Bernhard dr.* berlini iskolaorvos érdekes előadását, amelyben a berlini községi iskolai *tanulók alvási viszonyaihoz* szolgáltatott érdekes adalékokat. Előadása bevezetésében rámutat arra a körülményre, hogy mily fontos a gyermekekre nézve az alvás. A gyorsan növekvő gyermeki szervezet sok tápláló anyagot igényel, hogy egyrészt pótolja az anyagcserével elhasznált anyagokat, másrészt pedig, hogy elősegítse az egyes szervek gyors és szabályszerű kifejlődését. Minthogy azonban alvás idején az élő szubsztancia jelentékeny mértékben bomlik és fokozott mértékben újjáalakul, így a ki nem elégítő alvás nagy mértékben megakasztja a gyermek szabály-

szerű testi fejlődését. Orvosi prakszisában rendkívül sok sápadt és ideges gyermekkel találkozott, ami arra készítette, hogy megvizsgálja a kerületéhez tartozó ifjúság alvási viszonyait. Három évig tartó megfigyelései 6551 gyermekre terjedtek ki. A vizsgálati eredményeket Bernhard dr. táblázatokban mutatta be, amelyekből kitűnik, hogy a gyermekek javarésze sokkal kevesebbet alszik, mint amennyit testi jólétük megkívánna. Egy gyermek évenként átlag 608 órával alszik kevesebbet, mint amennyi szabályszerű testi fejlődése szempontjából kívánatos volna. Ennek okát nem szellemi túlterhelésben vagy beteges álmatlanságban kell keresnünk, hanem sokkal inkább a szülők szomorú szociális viszonyaiban. A megvizsgált gyermekeknek csak harmadrésze aludt egyedül egy ágyban, 63% kettesével, 3¹/₂% hármásával aludt, de nem csekély azoknak a száma sem, akik négyesével vagy még többen aludtak együtt. Hogy e szomorú viszonyok némiként megjavuljanak, mindenekelőtt a sajtó felvilágosító segítsége kívánatos. A szülőket fel kell világosítani a gyermekek ki nem elégítő alvásának hátrányos voltáról és szomorú következményeiről; az állam és egyes községek pedig munkáslakások felépítéséről tartoznak gondoskodni. Az iskolától azt követeli az előadó, hogy a tanítás téli időben, legalább kisebb gyermekeknél, sohase kezdődjék kilenc, nyáron pedig nyolc óra előtt. Az egészségtan pedig sokkal behatóbban taníttassék a népiskolában, amint az eddig történt.

Ezen előadás után *Damaschke* hírlapíró *gyermeknyomor és gyermektanulmány* címen az előbbihez hasonló tartalmú előadást tartott, melyben élénk színekkel vázolta a nagyvárosokban észlelhető lakásnyomor szomorú képét. Mindvégig érdekes előadása végén azt kívánja, hogy az egyes városokhoz vagy községekhez tartozó földségek felosztassanak, azokban kerttel környezett munkáslakások építtessenek, amiként ezt némely város, mint Leipzig, Glogau, Kiel, Paderborn stb. már eddig is megtették.

Nagy tetszést aratott *Pabst*, lipcsei tanítóképző igazgató előadása a *kézügyességi oktatás pszichológiai és pedagógiai értékéről*. A modern pszichológia eddigi eredményei elég határozottsággal mutatják a kézügyességi oktatás nagy nevelői értékét. Rendszerint különbséget szoktak tenni szellemi és kézimunka között, ami elég hibás, mert nem tudunk elképzelni oly kézimunkát, mely egyuttal a szellem munkásságát ne igényelné. Testi mozgások, játék, torna, kézügyesség ép oly szükségesek az agy szabályszerű kifejlődéséhez, mint bármely más disciplinák, mert ezek segítségével a gyermek egy egész sereg motorikus fogalom birtokába jut, melyek cselekvésre vezetnek és a gyermeki jellem alakítására jótékonyan befolyanak. A kézi ügyesség szerve nem egyedül a kéz, hanem a fej és agy is, nemkülönben a hátgerinc, ahonnan az öntudatlan reflexmozgások irányítanak. Mindezekért a népiskolai tárgyak sorába a kézi ügyességi oktatást is fel kell venni, annyival is inkább, mert a történelem tanúsága is bizonyítja, hogy az emberiség legnagyobb nevelői, mint Comenius, Rousseau, Pestalozzi, Fröbel is elismerték és erélyesen hangoztatták, hogy a testi nevelésnek a szellemivel párhuzamosan kell haladnia és hogy a test szabályszerű fejlődése mintegy előfeltétele minden szellemi fejlődésnek. Egyszerű tárgyak készítése, amint azt a kézügyességi tanítás folyamán gyakorolják, nem tisztán mechanikus munka, ellenkezőleg az ilyen munkásságban néha több szellemfejlesztő momentum van, mint a nyelvoktatás némely formájában. Gondolatainkat nemcsak szavakkal fejezhetjük ki, hanem miként azt a művészeknél, technikusoknál, természetkutatóknál látjuk, gyakran mozgásokkal és térbeli formákkal is. A zeneszerző hangokban, a művész és technikus térbeli-, a természettudós érzéki jelenségek formájában gondolkoznak, amelyekhez a nyelvnek semmi köze sincsen. Valamint egész kulturánkban a nyelvi és történelmi tudást tulbecsüljük, úgy a nevelés terén is találkozunk ezzel az anomáliával, mert az irodalmi és történelmi tárgyak előnyére egészen elhanyagoljuk

a kéz és érzékszervek tervszerű kifejlesztését. A jövő idők nevelése egészen más utakon fog haladni, mert *munka útján* fogja az ifjúságot munkára nevelni.

(Folyt. köv.)

Döri S. Zsigmond.

Gideon legyőzi a midjánitákat.

Gyakorlati tanítás a *kifejtő tanítási módszer* szerint.

Előkészítés és a cél kitűzése.

Tanító: Mivel büntette meg Isten az izraelitákat, amiért bálványokat imádtak?

Gyermek: A midjániták betörték az országba és elpusztították a vetéseket, lerombolták a házakat, Izrael népét vagy leöldösték, vagy szolgaságba vitték.

Tanító: Gondoltak-e az izraeliták arra, hogy ez a nagy csapás Isten büntetése?

Gyermek: Az izraeliták belátták hibájukat, hogy letértek az igaz útról és bocsánatot kértek a jó Istentől.

Tanító: Mikor bocsájt meg a jó Isten Izraelnek elkövetett hibájáért?

Gyermek: Ha megtér a rossz útról és Istent imádja.

Tanító: Hogyan fogja Izrael tapasztalhatni, hogy a jó Isten megbocsájtott neki?

Gyermek: Ha elmulnak azok a csapások, melyekkel eddig sanyargatták őket.

Tanító: Hogyan szünhetnek meg ezek a csapások?

Gyermek: Ha a midjánitákat kikergetik az országból.

Tanító: Miért nem próbálták meg az izraeliták, hogy szembeszálljanak a midjánitákkal?

Gyermek: Voltak is, akik harcba szállottak az ellenséggel, de sohasem tudták legyőzni őket, mert nem volt összetartás közöttük és nem volt vezérük.

Tanító: Mit kértek tehát az izraeliták első sorban a jó Istentől?

Gyermek: Egy olyan férfiút, ki őket az ellenség ellen vezérelje.

Tanító: Milyennek kell lennie az ily férfiúnak?

Gyermek: Bátornak, eszesnek, gyorsnak, kitartónak és istenfélőnek, hogy a jó Isten segedelmét kiérdemelje.

Tanító: Találtak-e ilyen férfiúra?

Gyermek: Igen, Gideont szemelte ki Isten Izrael birájául. Ő megmutatta, hogy bátor, mikor ledöntötte Báál oltárát. Áldozatot mutatott be a jó Istennek, tehát istenfélő vallásos ember.

Tanító: Mi lesz tehát Gideon feladata Izraelben, hogy mindenki elismerje őt bíróul, vezérül?

Gyermek: Az ellenséget az országból kikergetni és Izrael népét az Egyistenhez visszatéríteni.

Tárgyalás.

Tanító: Mit tettek a midjániták, hogy azok ellen kellett harcolni?

Gyermek: Újból betörték az országba és pusztítottak, raboltak. Sanyargatták Izrael népét.

Tanító: Mit gondoltok, mit tesz Gideon, ha az ellenséget kiakarja kergetni?

Gyermek: Ő is sereget gyűjt. Összehívja az izraelita harcosokat és megtámadja a midjánitákat.

Tanító: Ezt Gideon meg is tette. Jöttek-e az izraeliták?

Gyermek: Sokan jöttek.

Tanító: Miért jöttek sokan?

Gyermek: Mert mindnyájan tudták, hogy csak úgy győzhetik le az ellenséget, ha sokan jönnek össze, mert a midjániták nagyon sokan voltak.

Tanító: Ha az Isten segíteni akart az izraelitákon, kellett-e annyi harcosnak összejönni?

Gyermek: Nem, mert a jó Isten egymaga is segíthet.

Tanító: De a jó Isten azt is meg akarta mutatni, hogy az igaz hitű, istenfélő ember hősi elszántsággal, bátran harcol, mert bizik Isten segedelmében. Ha pedig az a nagy sokaságú sereg marad Gideon mellett, mit gondolhattak volna győzelmük esetén?

Gyermek: Hogy nem a jó Isten segítségével győztek, hanem azért, mert olyan sokan voltak.

Tanító: Mit kell tehát Gideonnak tennie, hogy Izraelnek bemutathassa, hogy csakis Isten segedelme mentheti meg őket?

Gyermek: Csakis az istenfélő, jámbor férfiakat viszi a harcba.

Tanító: Igen, de hogyan fogja ezeket kiválasztani? (Találgatások következnek. Ezeknek elkerülendő, vagy legalább is ezeknek határt vetni, a tanító segédkérdést ad fel.) Mit gondoltok, az összejött harcosok között nem volt egy sem, aki félt volna; aki ne sajnálta volna otthon hagyott családját, kis gyermekeit, kiknek nem lesz kenyérkeresőjük, ha az apa meghal?

Gyermek: Bizonyára sokan is voltak ilyenek, kik haza gondoltak, kik féltek a csatától, a haláltól.

Tanító: Mit mondhatott tehát Gideon első sorban is az összegyűlemllett népnek?

Gyermek: Hogy aki fél, aki sajnálja otthon maradt családját, az visszamehet hazájába.

Tanító: Úgy van! Lehettek-e olyanok, kik e felszólításra hazamentek?

Gyermek! Igen, bizonyosan sokan visszatértek.

Tanító: Biz igen sok visszafordult, de még mindig maradt Gideon mellett 10.000 férfi, ki kész volt életét kockára tenni Izrael felszabadulásáért. De még ez is sok volt Istennek. Csakis az igazi vallásos, Istenben bizó embereket akarta Gideon mellé adni, tehát ezeket ki kellett választani. Hogy járt el most Gideon? (Újból találgatás következne, minek a tanító gátat szab egy közbevetett kérdéssel). Tudjátok-e, hogyan imádták Báál bálványát?

Gyermek: Letérdeltek és leborultak a bálvány előtt.

Tanító: Hogy fogja tehát Gideon megismerni, hogy ki volt azelőtt igazán istenfélő ember és ki volt bálványimádó?

Gyermek: Ha imádkozás közben letérdel, úgy bálványimádó volt.

Tanító: De hisz most már bizik Istenhez és nem akar többé bálványt imádni?

Gyermek: De már megszokta és önkénytelenül is letérdel.

Tanító: Valószínűleg így lesz. Azért Gideon elvezette a 10.000 emberből álló sereget egy patakhoz és azt mondotta, hogy iganak a patak vizéből. Mit gondoltok, mi történhetett itt?

Gyermek: Azok, kik megszokták a bálványimádást, ezek letérdeltek és úgy ittak a vizből.

Tanító: Eltaláltad. Egészben csak 300 ember feküdt le a fübe, hogy kezével merítsen a vizből, a többi mind letérdelt. Tudta-e most már Gideon, hogy kik nem imádták a bálványokat és mit tett azokkal?

Gyermek: Gideon látta a 300 istenfélő embert, ezeket magánál tartotta és a többit elbocsájtotta.

Tanító: Másképen nem tudhatta volna meg ezt Gideon?

Gyermek: De igen, ha megkérdezi őket.

Tanító: Miért nem tette akkor inkább ezt Gideon, hisz sokkal hamarabb megtudhatta volna?

Gyermek: Mert úgy a többit megszegényítette volna, megsértette volna őket. Erre vigyázott Gideon.

Tanító: Miről is beszélgettünk eddigelé?

Egy vagy több gyermek az eddigi anyagot segédkérdések alapján összefoglalva elmondja:

A midjániták újból megtámadták az izraelitákat. Ekkor ezek megbánták bűneiket, Istenhez tértek meg. Vezért kértek Istentől, ki őket a midjániták ellen harcba vezesse. Isten Gideont jelölte ki, ki felszólította Izrael harcosait, hogy gyűljenek össze. Igen sokan jöttek el Gideonhoz, de az Isten meg akarta mutatni, hogy az istenfélő embereket el nem hagyja, őket megsegíti és nem a nagy sokasággal fogja a midjánitákat legyőzni. Azért Gideon hazabocsájtotta a félénkebbeket és akik családjuk után bánkodtak. Visszamaradt 10.000 ember. Ezek közül Gideon Isten parancsára kiválasztott 300 jámbor, vallásos férfiút és azokkal szállt táborba.

Ezt a részletet két-három gyermek így összefüggően elmondja.

Tanító: Úgyes hadvezér, mielőtt megtámadja az ellenséget, vajjon mit akar megtudni?

Gyermek: Meg akarja tudni, milyen erős az ellenség, hol van felütve a tábora; biznak-e a győzelemben; merről vannak a legtöbben; milyen irányból fognak támadni.

Tanító: Hogyan tudhatja meg ezeket?

Gyermek: Kémekeket küld ki, kik kikutatják mindazt, amit tudniok kell.

Tanító: Tanultunk-e már mi ilyen kikémlelési eseményről?

Gyermek: Igen; elmondja.

Tanító: Mit gondoltok, megteszi-e ezt Gideon is?

Gyermek: Igen.

Tanító: Még pedig maga megy el éjnek idején az ellenség táborába. Mit tanúsít ő ez által?

Gyermek: Hogy bátor ember és hogy maga akar mindenről meggyőződni.

Tanító: Leszállt a völgybe, meglátta a midjániták nagy táborát az ör-tüzek körül, a számos hadiszekeret, a nagy tevecsordát, a sok rakásba rakott fegyvert, mert a harcosok aludtak. Egészen közel ment a táborhoz, úgy annyira, hogy két örnek beszélgetését kihallgathatta. Az egyik ép álmát mesélte el társának. „Látott egy nagy rozskenyeret, amit a táboron keresztül gurítva; a sátrakat megérintette és ezek mindjárt összedültek.“ A másik ezt rossz jelnek magyarázta és azt mondotta: „A csatát el fogjuk veszíteni és az izraeliták megölnek bennünket.“

Mit következtethetett Gideon ebből a beszélgetésből?

Gyermek: Hogy a midjániták félnek a harctól és nem biznak győzelmükben.

Tanító: Mit tett most Gideon?

Gyermek: Visszament és elmondotta társainak, hogy mit látott és hallott?

Tanító: Úgy van. Felhasználta-e a midjániták félelmét?

Gyermek: Bizonyosan; egyszersmind buzdította, serkentette népét, hogy Isten kezükbe fogja adni az ellenséget.

Tanító: Várt-e Gideon reggelig, vagy pedig éjjel támadott?

Gyermek: Azonnal megtámadta az ellenséget.

Tanító: Miért nem várt reggelig?

Gyermek: Mert most az ellenség aludt és így a támadás zavart idézhetett elő.

Tanító: Minthogy csak 300 embere volt Gideonnak, milyen látszatot kellett keltenie az ellenség előtt?

Gyermek: Hogy ők is nagyon sokan vannak.

Tanító: Hogyan idézheti ezt elő Gideon 300 emberrel?

Gyermek: Ha nagy lármát csapnak és sokfelől mennek az ellenségre.

Tanító: Úgy van. Azért Gideon 300 emberét háromrésztre osztja és minden embernek adott egy korsót és kürtöt. A korsókkal minden harcos egy-egy fáklyát takart el, hogy észre ne vegyék őket. Megparancsolta nekik, hogy mindenben utánozzák őt. Mit gondoltak, mi következett most?

Gyermek: Gideon elindult, a három kis sereg utána. Mikor leértek a völgybe, Gideon megfutta a trombitát, így a többi is. A korsókat összetörték és a fáklyák fénye előtört.

Tanító: Bizony még nagy hangon kiabáltak is: „Istenért és Gideonért!” Nagy zaj lehetett ott?

Gyermek: Igen.

Tanító: Mit gondolhattak a midjániták?

Gyermek: Hogy igen nagy seregek törnek reájuk minden oldalról.

Tanító: Tehát védekezhetek-e úgy, mintha nappal támadták volna meg őket?

Gyermek: Álmukból riadtak fel, mindegyik kereste a fegyverét, ide-oda futottak, a nagy zürzavarban semmi rendet sem tudtak betartani.

Tanító: Az ellenség a völgyben, sötétségben volt. Felülről jöttek az izraeliták nagy lármával, zajjal, harsona szóval. A midjániták megijedtek és zavarukban egyik a másikat ölte le. Az egész tábor feloszlott. Futott, ki merre tudott. Mindenki menekülni igyekezett és ezzel még csak növelte a zavart. A menekülők a Jordán folyó felé futottak.

Ki tudna ehhez hasonló esetet felhozni a biblia történetből?

Gyermek: Ábrahám legyőzi az egyesült királyokat 318 emberével.

A tanító ezt a részletet is összefüggően elmondhatja:

Gideon Isten parancsára kikémlelte az ellenséget. Meghallgatja az örök beszélgetését. Ebből bátorságot merít és tapasztalatait elmondván embereinek, ezeket buzdítja. Parancsot ad, hogy őt mindenben kövessék. A három csoportba osztott sereget ellátja harsonákkal, fáklyákkal és korsókkal. Igen nagy lármával törnek a midjánitákra, kiket oly zavarba hoznak, hogy menekülésük közben egyik a másikat gyilkolja le. A futó sereg a Jordán folyó felé menekül.

Tanító: Vajjon üldözőbe veszi-e Gideon a menekülőket?

Gyermek: Igen, de azok sokkal többen vannak, tehát nem üldözheti őket messzire, mert észrevennék csekély számukat és leölnék őket.

Tanító: De ha elmenekülnek, úgy megint csak nagy sereget gyűjthetnek és betörhetnek az országba. Mit kell tehát tennie?

Gyermek: Segítséget kér az otthon maradt izraelitáktól.

Tanító: Helyes, csak hogy azok nincsenek itt, hogyan értesítheti őket?

Gyermek: Elküld egy követet a Jordán folyó mellékén lakó izraelitákhoz, hogy állják útját a menekülő midjánitáknak.

Tanító: Ezt tette Gideon. Elküldött Efraim törzséhez, hogy a menekülő ellenséget semmisítsék meg. Ezek azután nagy számban kivonultak a Jordán folyó mellékére és a futó ellenséget leölték és egészen tönkretették.

Teljes volt-e már most Izrael győzedelme?

Gyermek: Igen, mert akik Gideon elől elmenekülhettek, azok Efraim törzsétől lelték halálukat.

Tanító: Mit gondoltok, háborgathatták már ezután a midjániták Izraelt? Úgy-e nem. Mit láthattak tehát e csata lefolyásából az izraeliták?

Gyermek: Isten segítő kezét és ép ezért most már mindannyian megtértek az igaz útra.

A részlet összefoglalása: Gideon a menekülő ellenségnek útját vágja azzal, hogy Efraim törzséhez követeket küld, kik őket harcba szólítják. Az Efraim törzsbeliek teljesen leverik az ellenséget. Így tapasztalhatta Izrael Isten segítségét, ha vallásos hittel Benne bizakodik és az igaz úton marad.

Megbeszélés.

Tanító: Miért választotta Isten Gideont Izrael birájává?

Gyermek: Mert bemutatta jámborságát és istenfélelmét, mikor szembe szállt a bálványimádók haragjával.

Tanító: Milyen embernek ismerték meg az izraeliták Gideont?

Gyermek: Bátor, ügyes, eszes, vállalkozó szellemű embernek, ki Istenbe vetett hitével képes nagy tömegekkel dacolni.

Tanító: Azért, mikor a nyomorúság napjai újból utólérték Izraelt, kitől vártak bizalommal segítséget?

Gyermek: Gideontól, ki azonban első sorban is a bálványimádásról való lemondást követelte tőlük teljes, igaz szívvvel való megtérésben.

Tanító: Mivel bizonyította be a jó Isten, hogy a Benne bizakodókat fel segíti?

Gyermek: A midjánitákon aratott fényes győzelemmel, mit 300 ember kivivott oly óriási sereg ellenében.

Tanító: Mondd csak el ezt a történetet, úgy amint hallottuk már. Két-három gyermek összefüggő egészében elmondja.

Tanulságok levonása.

Tanító: Mit láttunk akkor, midőn Izrael erkölcsében elfajult és bálványokat imádott?

Gyermek: Isten büntetését azoknál, kik letérnek a jó útról.

Tanító: Hogyan tudott Gideon ilyen nagy sikert elérni?

Gyermek: Mert Isten pártfogásába veszi az ő igaz hívőit.

Tanító: A történet mire tanította meg Izraelt?

Gyermek: Hogy Isten segedelme kívántatik mindenhez és hogy Isten mindenkor meg is segít, ha igaz szívvvel bánjuk meg az elkövetett bűneinket és megtérünk.

Tanító: Gideon milyen hadvezérnek bizonyult e harcban?

Gyermek: Okos, előrelátó, körültekintő, de egyszersmind merész, bátor harcosnak, ki a körülményeket megismerve, azokat a maga hasznára tudja fordítani.

Tanító: Ezért volt azután Izraelnek bizalma Gideonban éltefogytáig. Negyven éven át volt birája Izraelnek és soha sem merte őket senki sem háborgatni ez idő alatt.

Pintér Zsigmond.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

A jövő gyermeknevelése. Kezdünk igazat adni a gyerekeknek, ha sarokba vágja az iskolai könyvét és lapdázni megy. Sőt a sajtóban alig van nézeteltérés, ha a gyermekek tulterheléséről van szó. Panaszkodik a jámbor adófizető polgár is, mert az is látja már, mennyi hiábavalóságot erőszakolnak a gyerek fejébe, olyant, amit százszor is elfelejt, mire felnő. Szóval, Magyarországon úgy mint gazdasági és politikai téren, az iskolázás terén is forradalom készül.

A forradalmi törekvések elleneseinek kedvelt argumentuma, hogy a fölforgatók maguk sem tudják, mit állítsanak a meglevő rend helyébe. Azok is ezt mondják akik a mai alapjában rossz nevelési rendszert védelmezik. Holott éppen nincs igazuk, mert a modern pedagógia tudja mit akar és azt is tudja, hogyan kell megcsinálni. S amint az ujkor minden nagy forradalma tudományos alapon indult meg: az iskola

forradalmárai is az élettan, a fejlődéstan és a kísérleti lélektan tudományából merítik szellemi fegyvereiket. Elméleti téren már is fényes sikereik vannak; nemcsak azt mutatták ki, hogy a mai iskolázási rendszer a gyermeket tudatosan megnyomorítja, de azt is, hogy miért és mivel nyomorítja meg. Azért, mert folyton ad neki és soha semmit nem vesz tőle vissza.

A mai iskola folyton folyvást új benyomásokat ad a gyermeknek. De ezeket testetlen fogalmak alakjában adja. Ha meg is mutatja esetleg a gyermeknek a tárgyat amiről szó van: magát a gyereket padhoz köti és tétlenségre kárhoztatja.

Ez pedig nem csupán a gyerek testi egészségére hat károsan, hanem az értelmi képességeire, mert ellentétben áll az emberi agy ősi konstrukciójával.

Mire való az embernek az esze? Arra, hogy tájékoztassa őt a külvilágról és a cselekedeteit irányítsa. Az ősi, természeti állapotban ez az igazság egyszerűbb alakban lép föl, mint a bonyolódott kulturviszonyok között. Teszem: az ősemlék gyermeke talált egy kemény diót, de nem tudta feltörni. Az apja fogott egy követ és feltörte vele a gyerek dióját. A gyerek azután már tudta, hogy a kővel lehet diót törni és a másik talált diónál már éppen nem jött zavarba.

Hát ez a primitív példa mutatja meg a tanulásnak azt az egyszerű és természetes módját, amely a jövő nevelési rendszer alapja lesz. A gyerek látja, amire tanítják és ő maga is azonnal utána csinálja. A külső tapasztalatot, amely az agyba hatol, azonnal követi a belső törekvés e tapasztalat érvényesítésére.

A mai szegény, elcsenevészedő gyerekek, az iskola padjain, ha beszáll agyukba az emberi szellem valami nagy tapasztalata: valami félig-meddig öntudatlan vágyat éreznek, hogy amit hallottak, maguk is utána csinálják. A fizikai előadást hallva pl. maguk is szeretnék a látott kísérletet végrehajtani. Igaz, hogy egyéb tárgyaknál, mint a nyelvtannál, vallástannál, számtannál nem igen lehet a tanult dolgok gyakorlati végrehajtására gondolni. S éppen az ilyen tárgyak foglalják le az órák legnagyobb részét.

A mai iskolás gyermekek csupa gondolatkonstrukciót kapnak, aminek semmi vagy csak igen halvány köze van a körülöttünk élő, látható és tapintható világhoz.

Akik a mai nevelési rendszert védelmezik, azt mondják: gondolkozni tanítják a gyermeket. A nyelvtan a beszéd helyes formáival a logika elemeit is beviszi a gyerek fejébe. A számtan is ezt teszi, amikor a világ matematikai rendjébe avatja be a gyereket.

A szegény, agyontanított, órák hosszat egy helyben ültetett kicsiny pedig fájditja a fejét. Hogy is ne, mikor az iskolában gondolkozni tanítják, ahelyett, hogy cselekedni tanítsák őt. De — mondja a vaskalap — a gondolat szüli a cselekvést. Ez igaz. De viszont a cselekvés ismét szüli a gondolatot. A kettő egymásba kapaszkodik, mint két fogaskerék. Ha valakit cselekedni tanítok, gondolkodni is tanítom. Mert a logika nem csupán a mi fejünkben van meg, benne van az a természet fáiban és virágaiban, élő állataiban és élettelen köveiben, a csákány suhintásában és a gép zakatolásában, a nyugvó tengerben és a szélről kergetett ördögboronában. Sőt a külső világ előtt volt meg, mint az ember; az ember csak később fejlődött ki a természetben, hogy aztán agyában hű fénykép gyanánt tükrözze vissza a külső világ örök logikáját.

A mai iskola a világot akarja kifejleszteni az emberben. Pedig fordítva: az embert kell kifejleszteni a külső világban, azon az úton, amelyen az egész emberi nem kifejlődött.

Az az ismert angol példa a félnapot gyárban dolgozó iskolásgyerekekkel, akik többet tudtak és nyiltabb eszűek voltak a többinél: fényes cátolata a nádpálcával bevart fogalom babonájának.

Ezek az igazságok forognak ma az iskola forradalmárjainak fejében. A jövő iskolája, amely ezekből az igazságokból kialakul, a gyakorlat segítségével fogja a gyerek fejébe a fogalmakat bevinni. A fizikát az asztalos és a lakatosműhelyben tanítják majd; a természetrajzot a kertben és a majorságban, a chemiát a cukorgyárban. Nyelvtant csak annyit fognak tanítani, amennyi a helyesíráshoz kell. A történelemből nem a csaták, hanem a találmányok, az irodalom és a művészetek történetét. Ezt a történelmet a műhelyben és a kertben is lehet tanítani. A számtant a munkatárgy megtervezésének gyakorlatában tanítják. A gyerek dolgozva jut a tudományok elméleteibe; főképp a természettudományokéba. Mert ezeknek az ismerete fontos a termelésre nézve s egy gazdagságra törekvő társadalom azon van, hogy a

polgárai dolgozni és teremteni tudjanak. Dolgozni és teremteni: ebben van a legjobb erkölcsi rend. („Budapesti Napló“)

* * *

Gyermekvédelem. Helyes nevelés, testi-lelki gondozás nemcsak a szülők, hanem az egész ország, a társadalom érdeke is. Az értéktelen vagy káros egyéneket a társadalom sinyli meg. Ezért, ha a szülő nem tud, vagy nem akar gyermekéről gondoskodni, úgy a mulasztás jóvátétele a társadalom kötelessége. A gyermekekről való gondoskodás az illető országok előrehaladottságának egyik fokmérője. Helyesen mondta tehát valamelyik francia gondolkodó, hogy minden iskola egy börtönt tesz feleslegessé. Ebben az emberséges törekvésben első helyen áll Poroszország, mely már 1878-ban hozott törvényt a 6 és 12 év közti bűnösök kényszernevelésére. Ez elégtelennek bizonyult s belátták, hogy nem büntetőjogi rendszabály, de megelőzés szükséges. Ezért megkezdik 1900-ban a védelmi nevelést, mely tisztán veszélyeztetett egyénekre is kiterjed. E törvény hatását a következő számok mutatják:

év	neveltek száma
1901 előtt	1500 átlag.
1901-ben	7787
1902-ben	6196
1903-ban	6523

Tehát kimutathatólag sokkal több egyénre terjed ki e törvény, mint a régi intézkedés.

Hazánkban, sajnos, a mostani állapot nem valami vigasztaló. A preventív intézkedés (Fürsorgeerziehung) alig létezik. Még a kiskorú gonosztevőket sem mind helyezhetjük el javítóintézetekbe helyszűke miatt. Az egész országban mindössze 5 javítóintézetet említ a statisztika 2309 növendékkel. Valamivel jobban áll a gyermekmenhelyek dolga, ugyanis 466 gyermekmenhelyen összesen 16300 gyermeket gondoznak. Ha azonban meggondoljuk, hogy Magyarországnak körülbelül 19 millió lakosa van s e lakosság legnagyobb része szűkölködő proletár, úgy belátjuk, hogy e számok elenyészően kicsinyek. Ez ország bajai közt első helyet foglal el a gazdasági egyenlőtlenség s a nevelés ügyének hiányos szervezése, helyesebben szervezetlen volta. Az, ami van, mutatja legjobban azt, ami nincs, azt, amit a napkeleti bölcs imígyen fejez ki: „Ha az iskolák telvék, a börtönök üresek; ha az ekék fényesek, a kardokat rozsdá marja; ha fű nő a törvényszék lépcsőjén, akkor az ország polgáriasult, független, boldog és gazdag lesz.“

* * *

A román királyné vakvárosa. Sajátságos eszmét fejt ki egy bécsi lapban Carmen Sylva román királyné. Hogy Románia 20,000 vakján segítsen, elhatározta, hogy telepet szervez számukra. Itt a vakok mindenféle hasznos foglalkozást tanulnak meg, amely biztosítja a megélhetésüket s lehetővé teszi nekik, hogy családjukkal együtt éljenek. De a munka ne legyen, mint eddig volt, tisztán mechanikus kosárfonás, kefekötés, kötélverés és ólomöntés stb., hanem szellemi is. Még pedig egy új találmány révén, amelyet Theodorescu, a királyné vak magántitkára fedezett fel. Ez egy ujszerű író- és nyomdagép vakok számára, amely az eddig ismert legjobb amerikai gépeknél is jobb. Míg utóbbiaknál a munka nagyon megerőltető s egyszeri nyomásnál csak kevés példányt ad, Theodorescu gépén minimális erő igénybevétele mellett ezer meg ezer példányban képes nyomni tudományos műveket is geometriai alakokkal és zeneszöveggel. Így lehetővé lesz, hogy az összes tudományos és szép-művészeti irodalmat olcsó kiadásokban nyomják vakok számára, másrészt pedig vak tudósok és költők a gép segítségével önmaguk nyomhatják ki műveiket. Carmen Sylva reméli, hogy rövid időn belül a vakcivilizáció egy új módja fog létesülni, mert a külvilágtól és annak szórakozásaitól elzárt vakok természetesen szellemi koncentrációra hajlanak. Szociális szempontból a vakok városa sokkal tökéletesebben alakulna, mint Bebel egy hasonló tervezetében kifejti; főképp az anyáknak, a családnak s a társadalmi szórakozásoknak lesz benne fontos szerepe. Ezért a királyné a vakok városát „Vortra Luminuosa“-nak, a „világító tüzhely“-nek nevezi. („Neue Freie Presse.“)

*

A túlterhelés ellen. Nem a tanulók túlterheléséről van szó, amely nem is olyan nagy, mint amilyenek némelyek föltűntetik, hanem a tanítók túlterheléséről. Elhalmozzák a tanítót az iskolán belül is olyan munkával, melyet a törvény nem ismer s nem követel, az iskolán kívül pedig valóságos ezermesteri munkásságot kívánnak tőle. (Továbbképző kurzusok, iskolai takarékpénztár, gyermeksegítő egyesületek stb.) A továbbképző tanfolyamok sok munkát kívánnak és nem járnak mindig megfelelő eredménnyel. Ha az állam az ő polgárainak nagyobb alapképzettséget akar nyújtani, mint a minőt a mai elemi iskola adhat, akkor terjessze ki a tankötelezettség idejét, állítson új osztályokat, alkalmazzon új tanerőket, de ne kívánja, hogy a tanító végezze ezt, mint pótmunkát, ingyen és gyakran sikertelenül. A jótékonyági, gyermeksegélyezési intézményeket pedig szervezzék és tartsák fenn a községek. A tanító maradjon osztályában; elég ez neki. Az óriási túlterhelés az oka, hogy a tuberkulózis ijesztő mértékben szedi áldozatait a tanítói rendből. Ehhez járulnak a túlszűfolt és különben is meg nem felelő tantermek, az egészségtelen természetbeni lakások stb. A tüdővész-ellenes liga is felhasználja a tanítókat a tüdővész ellenes agitációra; de ideje volna már, hogy ne csak a tanítót használja fel a társadalom eszközül a tüdővész ellen való védekezésre, hanem védje meg valahára a tanítóságot is ez ellen a rettenetes veszedelem ellen, amely legbővebben a tanítók és tanítónők közül szedi áldozatait. („Revue de l'Enseignement Primaire.“)

* * *

New-York városának iskolaügye. New-Yorkban az utolsó évben 655,503 tanuló járt az összes iskolákba. Az átlagos mindennapi iskolalátogatás azonban csak 487,605 volt, azaz a tanulók egy negyede nem járt iskolába. A tanulók száma aránylag magas és a lakosságának 16,6 százalékát teszi. (A lakók száma 3.948,191 volt.) A new-yorki iskolákban 14,906 tanerő volt alkalmazva, m. p. 1642 férfi és 13264 nő-tanító, vagyis *a férfitanítók az összszemélyzetnek még csak egy kilencedét sem tették ki.* Miután a tanulók száma magasabb, mint amennyi hely van, váltakozó rendszer szerint tanítanak sok helyen. Az utolsó évben 55292 gyermek részesült ilyen félnapos tanításban, 11287 gyermekkel kevesebb, mint egy évvel ezelőtt. New-York városának iskolai kiadása 32.318,705 dollárt tett ki, amiből tanítói fizetésekre az elemi iskolákban 13.902,629 dollárt, a főiskolákban 1.555,204 dollárt és az előkészítő iskolákban 16,1181 dollárt fordítottak. („Pädagogische Zeitung.“) Rózsa Ede.

TÁRCA.

Ünnepi beszéd.

Elmondott a pesti izr. hitk. fiúiskolának 1906. október 29-én tartott Rákóczi-ünnepén.

Kedves ifjak! Egy ismeretlen költő 1711-ben, mikor II. Rákóczi Ferenc s az ő jóban-rosszban társai kibujdostak Magyarországból, egy szomorú, szép költeményt írt, amelyben a nagy fejedelem ajakáról a következő szavakat halljuk:

„Szeret Magyarország,
Óhajt Erdélyország
S holtig szán, holtig bán.
Még a gyermekök is
Tudom, visszakíván.
Mikor rég elmentem,
Visszasóhajtatok,
Mikor rég megholtam,
Akkor is sirattok.
Haló porombul is
Feltámasztanátok,
Összeszednétek még
Porhanyó csontimat.“

Kedves ifjak! A kétszáz esztendő jóslat valóra vált. Tegnap, október 28.-án hazahozták a bujdosók hamvait messze Törökországból. És Magyar-

ország, a mi drága édesanyánk, kitárta örömtől reszkető karjait, hogy kobelére ölelje a számüzötteket, a hontalanokat, a kitagadottakat, az ő hűséges, jó fiait, kiket csaknem kétszáz esztendeje nem látott. Ó milyen szép volt, milyen megható e viszontlátás! A házak ormain ezer és ezer színes lobogó, az utcákon ünneplő ruhába öltözött emberek, akik áhitattal várják azt a fényes diadalmenetet, amely a hősök hősét a főváros utcáin végig kíséri. Minden boltablakban Rákóczi képe, minden ajakon Rákóczi neve és minden szívben egy szent érzés, mely áldva követi a nagy halottakat örökös nyugvó helyükre.

Ha az Úristen kegyelme csodát tenne és feltámasztaná haló porából Rákóczi Ferencet, egy daliás termetű, szép férfiut látnátok magatok előtt, akinek fekete szemében a szabadságnak és hazaszeretnek merész lángja lobog. E férfiú nagy úrnak született; tömérdek kincse, földje és szolgája volt, de a gazdagság őt nem tette vakká és süketté. Ő meglátta és meghallotta vészni induló nemzetének ezernyi ezer baját. Kedves ifjak, az én szavam gyöngé, én nem tudom lefösteni nektek azt a sötét képet, mely Rákóczi szemei elé tárult, mikor 1703-ban végigtekintett Magyarországon. A nemzet teste csupa égő seb volt, amelyekből egyre hullott a vér s amelyek nem akartak begyógyulni sohasem. Alig hanyatlott le a büszke félhold Budavára tornyáról, alig szűnt meg a másfél százados török uralom, máris új zsarnokság nehezedett az országra. I. Lipót, magyar király, megsértette mindama törvényeket, amelyekbe nemzetünk jogai és szabadsága voltak beleírva, amely törvényeket együttvéve alkotmánynak szokás nevezni. Országgyűlést nem hívott egybe, pedig — mint tudjátok — a nemzet az országgyűlésen határoz a maga sorsáról. Az országot Bécsből kormányozták, idegen miniszterek, akik a nemzet vágyait és akarátát semmibe sem vették, sőt meg sem értették. Az Alföld arany kalászáat, barmaink gyapját és kövérét, hegyeink nemes ércét, a szegény jobbágy verejtékes munkájának minden gyümölcsét elszedték tőlünk a bécsi udvari kamara éhes adótisztjei. A nemzet virágát erőszakkal katonának fogták és elvittek idegen országba, hogy ott hullassa vérét, nem a hazáért, hanem csak a császárért. Itt az országban pedig német katonaság táborozott, mely a népet kiüldözte házából, kitérta csekélyke vagyonából s amely mint valami óriás pióca évtizedeken át szítta a nemzet vérét. És ebben a rettentő pusztulásban nem volt senki, aki vigasztaljon bennünket. Az írók és költők szózatok ajkai elnémultak; Magyarország a szabadság nagy temetője lön, mely fölött a halál csendessége terült el.

De ó nem, nem halt meg a magyar nemzet! A gondviselő Isten elküldötte nekünk II. Rákóczi Ferencet, aki erős kézzel kiragadta a vergődő magyart a német sas karmai közül. Alig hangzott fel a dicső jelszó: pro libertate, a szabadságért, az egész nemzet, mint egy ember, talpra állott és lelkesen gyülekezett Rákóczi zászlaja alá. Először a Felföld, azután Erdély, végre a Dunántul került a kurucok kezére, sőt Ocskay vakmerő huszárjai Bécsset is megremegtették. Mennyi fényes győzelem! Egy egész nagy koszorút fonhatnék belőlük, örökzöld koszorút, amelynek leveleire Bercsényi és Bezerédi, Pekry és Balogh Ádám, Esterházy és Vak Bottyán nevei vannak írva. De haj! a trencsényi csatamezőn vérbe borult a kurucok dicsősége! Rákóczi hadait leverték, ő maga pedig kibujdosott és mikor az ország határán utoljára visszatekintett, a pusztaság romok között nem látta a reménynek egyetlen gyöngé virágszálát sem.

De, kedves ifjak, én nem szeretném, ha azt hinnétek, hogy Rákóczi elbukott a nagyszerű küzdelemben. Igaz, az ország újra visszakerült I. Lipót kezére, de a magyar nép mind e mai napig — Rákóczi népe maradt. Ő a mi szívünknek örökös fejedelme, ő vezette diadalra Kossuth honvédeit, ő vigasztalt bennünket az elnyomatás nehéz napjaiban. Rákóczi lelke hasonlatos a bibliai csipkebokorhoz, egyre ég, egyre lángol és mégsem hamvad el sohasem. Ime

még most is ég, még most is lángol ott kiinn az országban és itt benn, e falak között, pirosra festi orcáinkat és felgyújtja szívünk vérét. Igen, mi bennünk is él az ő hazaszeretete, mely mint drága kincsünk és nemzeti ereklyénk, soha el nem fogyva, soha meg nem kopva száll át nemzedékről nemzedékre.

Nagyságos fejedelem, nemzetünk atyja, szabadság katonája. Vajha ez ünnepi órában szívünkbe szállana a te lelkednek egyetlen fényes sugára! Hálával és csodálattal tekintünk fel reád, ki már életedben is oly nagy, oly nemes, oly tiszta voltál, mint a minőnek most, haláloed után, látunk. A király barátja lehettél volna, de te megvetted a hatalmasok kegyét. Élhattél volna pompában és gazdagságban, de te eldobtad magadtól a földi javakat, mert nem akartad cserébe adni érettök lelked szabadságát. Katolikus voltál és a protestánsok védelmére fogtál fegyvert, hatalmas főurnak születél és szived együtt érzett az elnyomott jobbágyokkal. Mindenedet fölálodoztad a hazáért és a haza nem adott neked egy maroknyi földet, hova fáradt fejedet lehajthattad volna. Nagy voltál a küzdelem viharos napjaiban, nagy a száműzetés keserű éveiben, legnagyobb a hazaszereteten! Ó mennyit küzdöttél, mennyit szenvedtél érettünk! Hányszor virrasztott ágyadnál az ország gondja és rodostói magányodban hányszor imádkoztál hűséges, odaadó, forró hazaszeretettel: vajha boldognak látnád már hazádat! Az örökké élő Isten, akinek jobbán ülsz és aki szeret téged, mert jó és igaz ember voltál, meg fogja hallgatni imádat és boldoggá teszi majd a magyart.

Dr. Szegő Arnold.

EGYESÜLETI ÉLET.

Pályázat.

Az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ által létesített és kezelt „Erzsébet“-alapítvány kamatjait (100 korona, melyet Györi Adolf egyes. pénztáros úr sajátjából 120 koronára emel), f. évi október hóban mint leánykiházasítási segélyt e pályázat útján fogjuk odaitélni.

Ezen segély elnyerésére pályázhatnak oly tanítók, akik legalább három év óta tagjai az egyesületnek, ha leányuk jegyben jár.

A pályázati kérvények legkésőbb f. évi november hó 15-ig az egyesület elnökségénél nyujtandók be.

A megszavazott segély a kiházasítandó tanító-leánynak akkor adatik ki, amikor okmányokkal kimutatja, hogy az esküvő már hivatalosan (anyakönyvileg) kitűzetett, vagy időközben már megtörténtnek nyilvánított.

Budapest, 1906. október 27-én.

Hajnal Jakab

titkár.

Kornfeld Gyula

elnök.

Tudósítás.

I.

A központi választmány 1906. október 6-án rendkívül ülést tartott, melyről a következőket jelentjük:

Elnök: Kornfeld Gyula.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak: Adler Simon, Balla Bernát, Bárd Rezső, Dr. Braun Salamon, Csukási Fülöp, Döri S. Zsigmond, Györi Adolf, Kuttner Miksa, Müller Adolf, Rózsa Ede, Salamon Nátán, Schichtanz Ármin, Schön Dávid, Schön József, Stern Ábrahám, Székely Lajos és Wolf Ármin központi választmányi tagok; Erdős Jakab Baja, Fischer Ignác Nyitra, Kúti Zsigmond Debrecen és Sasvár Béla Pécs, vidéki választmányi tagok.

Távollétüket kimentették : Lederer Ábrahám, Ózer Zsigmond és Tolnai J. Béla.

1. Elnök megnyitván az ülést, felolvastatja az 1906. szept. 13-án tartott rendes választmányi ülés jegyzőkönyvét, melyet a választmány megjegyzés nélkül hitelesít.

2. Elnök üdvözli a megjelent vidéki választmányi tagokat, kik meghívására ismert buzgalmukkal siettek tanácskozásainkban résztvenni.

3. Elnök bemutatja Az Orsz. Izr. Tanítóképző Volt Iskolatársai Egyesületének átíratát, melyben nevezett egyesület elnöksége jelenti, hogy internátusában az idei iskolaévben 8 tanítógyermek nyert elhelyezést.

A választmány ezt örömmel veszi tudomásul és egy régebbi határozata alapján az internátus céljaira ezen évre 200 korona segélyt utalványoz ki.

4. Elnök javaslatára a választmány elhatározza, hogy a folyó ügyeket az ezen hó végén tartandó rendes választmányi ülésen fogja elintézni.

5. A napirend első tárgya a megkötendő új szerződés ügye, melyről *Bárd* Rezső előadó jelentést tesz. Ismerteti elsősorban úgy az elnökségnek, mint a közp. választmánynak ez ügyben eddig kifejtett munkásságát és hozott határozatait. A függőben maradt egyetlen kérdés: a Mózes öt könyvének új kiadása dolgában az elnökség beszerezte úgy a kiadótól, mint a nyomdától az eredeti számlákat és költségtervezeteket. Ezek alapján az elnökség a Mózes öt könyvének fényes kiállítása által felmerült költségtöbbletnek fedezésére javaslatokat tesz. Az előadó ismerteti e javaslatokat, melyek végeredményében egyesületünket semminemű kiadástöbblet nem terheli, úgy, hogy a megkötendő szerződés, annak ellenére, hogy valamennyi kiadványunk, szedés, nyomás, papír és kötés szempontjából kitűnő külső kiállításban fog megjelenni, és annak ellenére, hogy az utolsó tíz évben a nyomdai és könyvkötészeti munkabérek 30—50%-kal emelkedtek, a papír ára pedig 10—15%-kal, minek következtében a könyvpiacra legutóbb megjelent tankönyvek árai is emelkedtek, — nemcsak az eddigi jövedelmet biztosítja egyesületünknek, hanem még bővíti is azt. Előadó egyszersmind ismerteti azokat a nyomós okokat, melyek az elnökséget arra birták, hogy minden más, nem előnyösnek mutakozó mód mellőzésével oly irányú javaslatot tegyen a központi és teljes választmánynak, hogy a fent részletezett alapon az új szerződés megkötése céljából az eddigi céggel tárgyaljon.

Hosszabb, beható vita után, melyben *Csukási Fülöp*, *Stern Ábrahám*, *Fischer Ignác*, *Kúti Zsigmond*, *Sasvári Béla* és *Erdős Jakab* vettek részt és melynek folyamán előadó a felvetett részletkérdésekre megadja a kívánt felvilágosításokat, a közp. választmány egyhangulag elfogadja az előadó által az elnökség nevében beterjesztett határozati javaslatot. Egyúttal megbizza előadót, hogy ez elfogadott határozati javaslatot a teljes választmányi ülésen terjessze elő.

6. *Dőri S. Zsigmond* bemutatja az ifjusági iratok ügyében szerkesztett határozati javaslatát, mely a központi választmánynak eddigi, ez ügyre vonatkozó határozatait 3 pontban foglalja össze; nevezetesen: *a)* a központi választmány az ifj. iratok kiadását elvben elhatározza, *b)* felkéri a teljes választmányt, hogy a részletek és a kiadás módozatainak keresztülvitelét a közp. választmányra bizza, utasítván azt *c)* hogy oly módozatokat keressen, hogy az ifj. iratok kiadása az egyesületnek menél kisebb anyagi megterhelésével történjék.

A választmány a bemutatott határozati javaslatot elfogadja, egyúttal megbizza előadót, hogy a javaslatot a teljes választmány elé terjessze.

7. *Csukási Fülöp* előadó a létesítendő *Üdülő-telep* ügyében az elnökség nevében javaslatokat tesz. Ismerteti a közgyűlésnek ez ügyre vonatkozó határozatait; jelenti egyszersmind, hogy az *üdülő-telep* javára alapító-, pártoló- és rendes tagsági díj címén 7130 koronát jegyeztek, amiből eddig tényleg 2096 korona folyt be. Miután a jegyzések olyanok, hogy az egész összegnek befizetését majdnem biztosnak tarthatjuk, miről az eddig befolyt összegek is

tanuskodnak, időszerűnek tartja, hogy ez intézmény megvalósításában egy lépéssel tovább menjünk. Ajánlja, hogy a teljes választmány éljen a közgyűlés által adott felhatalmazással és ennek értelmében küldjön ki egy bizottságot, mely első sorban a telek ügyében folytasson tárgyalásokat, másodsorban tegyen javaslatokat a ház felépítése, berendezése és az intézmény szervezése ügyében. E javaslatok alapja az legyen, hogy a telek vételárát az egyesület saját tőkéjéből maximaliter 5000 koronáig fedezze, a házat a már befolyt és még ezután gyűjtendő összegből építsük fel, állandó megterhelteként pedig az egyesület könyvkiadványaink jövedelmének 10%-ával olyképen járuljon az intézmény fenntartásához, hogy ennek csak fele használtassék fel, a másik fele pedig évenként az Üdülő-telep alapjához csatolandó.

Hosszabb vita után, melyben résztvettek: *Fischer Ignác, Kúti Zsigmond, Erdős Jakab, Adler Simon* és *Stern Ábrahám*, ez utóbbinak indítványára a közp. választmány elhatározza, hogy a közgyűlésnek az Üdülő-telepre vonatkozó határozata értelmében a bizottságot kiküldi azzal az utasítással, hogy javaslatát a legközelebbi közgyűlés elé terjessze. Egyúttal megbizná *Csukási Fülöpöt*, hogy ily irányban tegyen előterjesztést a teljes választmánynak.

8. A teljes választmány napirendjének többi pontjára nézve a központi választmány már régebbi üléseiben határozott, utasítja tehát az előadókat, hogy e határozatok értelmében tegyenek javaslatokat a teljes választmánynak.

9. A napirend tárgyalásának befejezése után *Wolf Ármin* kérdést intéz az elnökhöz, hogy miért közölt lapunk októberi száma szokatlan módon a pesti izr. hitközség kiadványai között megjelent Héber ABC-ről bírálatot. Szokatlannak találja a bírálatot nagy terjedelménél fogva és mert nem egyszerű ismertetésre szorítkozik; azonkívül felfogása szerint a sorok közt személyeskedés is olvasható ki.

Salamon Nátán ugyanily értelemben szólal fel.

Döri Zsigmond, mint a bírálat írója, tiltakozik a személyeskedés vádja ellen, mert őt csakis az ügyszeretet vezérelte, midőn pedagógiai és didaktikai okokkal kimutatta e könyvnek hibáit azon meggyőződésben, hogy az ügynek szolgálatot tesz, midőn a könyv alapos átdolgozásának szükségességét bebizonyította.

Elnök általánosságban kijelenti, hogy lapunk az ő szerkesztése alatt soha semmiféle ügyben személyeskedésnek teret nem nyitott. E bírálatot is azért közölte, mert ez teljesen tárgyilagos, minden állítását tudományos okokkal bizonyítja, személyeskedésnek pedig nyomát sem találta benne. A bírálatot közölni különben kötelességünk volt, mert az Izr. Tanügyi Értesítő az egyetlen felekezeti tanügyi lap, melynek első sorban feladata, hogy a zsidó felekezeti elemi iskola számára irt, vagy az izr. elemi iskolai hitoktatás céljait szolgáló tankönyveket ismertesse és bírálja.

A választmány a kérdést intéző taggal egyetemben elnök felvilágosítását helyeslőleg veszi tudomásul.

II.

A közp. választmány f. é. október hó 23-án ülést tartott, melyről a következőket jelentjük:

Elnök: Kornfeld Gyula.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak: Bárd Rezső, Csukási Fülöp, Döri S. Zsigmond, Györi Adolf, Kuttner Miksa, Mendl Lajos, Reiff Jakab, Révai Miksa, Rózsa Ede, Salamon Nátán, Schichtanz Ármin, Stern Ábrahám és Wolf Ármin.

Távollétüket kimentették: Adler Simon, Dr. Braun Salamon, Lederer Ábrahám, Ózer Zsigmond és Tolnai J. Béla.

1. Elnök megnyitván az ülést, felolvastatja az 1906. október 6-án tartott

rendkívüli választmányi ülés jegyzőkönyvét, melyet a választmány megjegyzés nélkül hitelesít.

2. Elnök jelenti:

a) *Bánhegyi* István, Békés vármegye nyugdíjazott kir. tanfelügyelője, f. hó 19-én elhunyt. A megboldogult a hazai tanfelügyelői karnak egyik leg-régibb, érdemes, munkás tagja volt.

A választmány részvétének a mai ülés jegyzőkönyvében ad kifejezést és elrendeli, hogy a megboldogult családjához részvétiratot intézzünk.

b) *Schwarcz* Lipót kassai tanító, egyesületünknek rendes és huzamosabb időn át választmányi tagja október hó 11-én, életének 55-dik évében hirtelen elhunyt. A megboldogult, ki 37 éven át a tanítói pályán nagy sikerrel működött, megnyerő egyéniségével a tanítóság között mindenkor szeretetet és tiszteletet szerzett magának.

A választmány részvétének jegyzőkönyvileg ad maradandó kifejezést. elrendeli, hogy a megboldogult özvegyéhez és a kassai tantestülethez részvétiratot intézzünk, egyszersmind az özvegynek kellően felszerelt kérvényére ki-utalványozza a 400 korona özvegyi segélyt.

c) A *Váradi* Dávid-féle alapító levelünket a miniszterium jóváhagyta.

A választmány ezt tudomásul véve, elrendeli, hogy az elnökség a végrendeleti hagyaték folyósítására nézve a kellő lépéseket tegye meg.

3. A választmány a következő segélyeket szavazza meg: két rendes tagnak 6—6 heti betegsegélyképen összesen 120 koronát, 3 tagnak rendkívüli segélyképen összesen 120 koronát, 1 nem tagnak segély címen 10 koronát.

4. A választmány a következő új tagokat veszi fel:

a) *Szatmári* Jakab állami elemi iskolai igazgató, 47 éves, 68 korona utánfizetés kötelezettsége mellett azon megszorítással, hogy özvegyének alapszabályaink 9. §-a szerint csak 200 koronát biztosít.

b) *Brill* Géza vittenci tanítót, 25 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül.

c) *Kuttner* Miksa, tabi tanítót, 22 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül.

d) *Weisz* Gáspár sajókazinci tanítót, 24 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül.

Az új tagok felvételi okmányaikat csak a f. évi 8 korona tagsági díj lefizetése után kapják meg.

5. *Csukási* Fülöp jelenti, hogy *Fábri* Henrik budapesti lakos 10 évi részletben fizetendő 50 koronával az *Üdülő-telep* pártoló tagjai közé lépett; *Wolf* Armin budapesti, *Fischer* Ignác nyitrai, *Baumhorn* Ede szolnoki és *Bónis* Menyhért nyiregyházi tagtársaink tíz évi részletben fizetendő 20—20 koronával az *Üdülő-telep* rendes tagjai közé léptek be.

6. A választmány *Reif* Jakab indítványára elhatározza, hogy a pesti izr. hitközség ujonnan választott elnökét: Dr. *Weinmann* Fülöp udvari tanácsost és a pesti izr. hitközség oktatásügyi osztályának ujonnan választott elnökét: Dr. *Grauer* Vilmost, megválasztásuk alkalmából átiratilag üdvözli.

7. *Stern* Ábrahám a következő indítványokat terjeszti be:

a) Egyesületünk az új tagok felvételénél ne elégedjék meg a szokásos orvosi bizonyítványokkal, hanem a felveendő új tag egészségi állapotára vonatkozó több rendbeli kérdőpontot állapítson meg, melyekre az orvosi bizonyítvány pontos feleleteket adjon.

b) Egyesületünk vezetősége vegye fontolóra azon tervet, vajjon nem volna-e lehetséges az ujonnan belépő fiatal tagokat az özvegyi segélyösszeg erejéig biztosítani, hogy így bizonyos idő múlva az évi biztosítási járulékok alapján az özvegyi segélyek fedezetet találjanak.

A választmány az indítványokat az elnökséghez teszi át javaslatként végett.

A teljes választmány 1906. október 7-én ülést tartott, melyből a következőket jelentjük:

Elnök: Kornfeld Gyula.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak, központi választmányi tagok: Adler Simon, Balla Bernát, Bárd Rezső, Csajági Béla, Csukási Fülöp, Dőri S. Zsigmond, Győri Adolf, Kuttner Miksa, Lederer Ábrahám, Mandl Bernát, Mendl Lajos, Müller Adolf, Ózer Zsigmond, Révai Miksa, Rózsa Ede, Salamon Nátán, Schön József, Schichtanz Ármin, Stern Ábrahám, Székely Lajos, Tolnai J. Béla és Wolf Ármin; *vidéki választmányi tagok:* Barta Fülöp Veszprém, Baumhorn Ede Szolnok, Berger Benő Pozsony, Biró Samu Sopron, Bónis Menyhért Nyiregyháza, Brett Mór Balassagyarmat, Erdős Jakab Baja, Fischer Ignác Nyitra, Fleischner Lipót Besztercebánya, Kardos Samu Szombathely, Klingenberg Jakab Pécs, Knopfler Sándor Sátoraljaujhely, Kohn Vilmos Pozsony, Kúti Zsigmond Debrecen, Lövy Mór Igló, Pártos Samu Zombor, Sasvári Béla Pécs, Schlesinger Ármin Miskolc, Székely Lipót Makó, Szilágyi Nándor Kassa, Vajda Miksa Galgóc, Vértesi Adolf Kaposvár és Vitt József Sárospatak.

Távollétüket kimentették: Dr. Braun Salamon és Reif Jakab közp. választmányi tagok; Deák Adolf Léva, Herzfeld Jakab Tata és Pfeiffer Mór Győr, vidéki választmányi tagok.

1. Elnök megnyitván az ülést, melegen üdvözli az oly nagy számban megjelent vidéki választmányi tagokat, kik áldozatot és fáradságot nem kimélve, nemes buzgalommal siettek tapasztalataikkal és tanácsokkal támogatni a központi vezetőséget, hogy a napirendre tűzött és egyesületünk fejlődésére oly fontos kérdéseket minél helyesebben és eredményesebben oldjuk meg.

2. Elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére felkéri *Barta Fülöp* veszprémi és *Lövy Mór* iglói tagtársakat.

3. Felolvassa *Beimel* Jakab fővárosi nagykereskedő, egyesületünk alapító tagjának levelét, melyben köszönetét fejezi ki a neje halála alkalmából hozzá intézett részvétiratért és egyuttal 200 koronát adományoz egyesületünk céljaira.

A teljes választmány ezt köszönettel veszi tudomásul.

4. Könyvkiadványaink szerződése ügyében *Bárd Rezső* előadó hosszabb, kimerítő beszédben ismerteti az elnökségnek, az e célra kiküldött bizottságnak és a központi választmánynak ez ügyben kifejtett munkásságát. Részletesen magyarázza és nyomós érvekkel bizonyítja, hogy a házi kezelés, vagy a kiadványaink értékesítése céljából közvéteendő nyílt vagy zárt pályázat nem előnyököt, hanem határozottan előre nem látható következményű anyagi és erkölcsi károkat okozna egyesületünknek, sőt az értékesítés eme módozatainak egyike vagy másika keresztülvitelében legyőzhetetlen akadályokat támasztana és megrendítené azt a szükséges stabilitást, mely minden ilyenmű szerződésnek egyik kiválóan fontos előnye. Ezzel szemben kifejti, hogy semmi okunk sincsen, mely arra készítené bennünket, hogy ama kiadó céget, mellyel immár 23 éve szerződéses viszonyban vagyunk és mely ez idő alatt úgy reálitása és pontossága, mint kiadványaink terjesztése körül kifejtett kereskedői ügyessége és a szerződésben előre nem látható alakulások és viszonyok méltányos elbírálása által egyesületünk anyagi érdekeit előmozdította, egyszerűen mellőzzük, ami erkölcsi testülethez méltó sem volna. Annál kevésbé van okunk ezt tenni, mert reményünk van, hogy mindama szükséges és az utolsó szerződés megkötése óta változott viszonyokból folyó, egyesületünk érdekeit szolgáló követelésekre nézve e céggel ismét méltányos megállapodásra juthatunk. Ajánlja tehát az elnökség és a közp. választmány nevében első sorban, hogy a teljes választmány a fent részletezett okokból felhatalmazást adjon az elnökségnek, hogy az eddigi kiadó cégünkkel a megkötendő új szerződés ügyében

tárgyalásokat folytasson, másodsorban állapítsa meg pontokba foglalva azokat az elvi szempontokat és követeléseket, melyek ez új szerződésben kifejezésre jussanak és melyek könyveink versenyképességét fokozzák, kelendőségüket emeljék és kellő módon való értékesítésük által egyesületünknek a mai viszonyok között elérhető legnagyobb anyagi jövedelmet újabb 10 évre, állandó jelleggel biztosítsák.

Előadó ezután felolvassa az elnökség és közp. választmány határozati javaslatát, melyekben pontokba vannak foglalva a teljes választmány által megállapítandó elvi szempontok és követelések, melyek a megkötendő új szerződésben kifejezésre jussanak. E pontok vonatkoznak: *a)* könyveink külső kiállítására, hogy azok szedés, nyomás, papír és kötés szempontjából kifogástalanok legyenek, a pedagógia és higiénia fokozottabb igényeinek megfeleljenek; *b)* Mózes öt könyvének oly diszes kiállítására és célszerű berendezésére, mint amilyen a folyó évben megjelent Mózes I. könyve; *c)* az így keletkezett nagy összegű költségtöbblet olyképeni fedezésére, hogy az egyesületünket semmivel se terhelje; *d)* azon intézkedésekre, melyeket az esetleg még kiadandó újabb elemi iskolai könyvek, a hitoktatást szolgáló tankönyvek, az iskolai és házi használatra kiadandó fordítatlan Biblia és az ifjúsági iratok tesznek majd szükségessé; *e)* azon intézkedésekre, melyek könyveink kelendőségét fokozzák és kiadványaink értékesítéséből folyó jövedelmünket gyarapítsák.

A vita megkezdése előtt *Vajda Miksa* halasztási indítványt ad be; úgy erről, mint a határozati javaslat általános részéről hosszabb és beható vita fejlődik, melyben részt vettek *Szilágyi Nándor*, *Kúti Zsigmond*, *Klingenberg Jakab*, *Vitt József*, *Sasvári Béla*, *Lövy Mór*, *Fischer Ignác*, *Schön József* és *Kardos Samu*, kik a halasztási indítvány ellen és a határozati javaslat mellett nyilatkoztak; *Bónis Menyhért*, ki a halasztási indítvány mellett érvelt és *Barta Fülöp*, ki a nyílt pályázat kiírását megkísérlendőnek tartotta.

Csukási Fülöp alelnök, előadó és elnök felvilágosításai után a teljes választmány valamennyi szavazattal 2 ellen a halasztási indítvány mellőzését határozta el és valamennyi szavazattal egynek kivételével a határozati javaslatnak általános részét a tárgyalás alapjául elfogadta, felhatalmazást adva az elnökségnek, hogy a részletes tárgyalás folyamán megállapítandó pontok alapján *Singer* és *Wolfner* céggel a megkötendő új szerződés ügyében tárgyalásokat folytasson.

A részletes vita folyamán a teljes választmány a határozati javaslatnak minden egyes pontját megvitatja, mely alkalommal az előadó minden pontnál a szükséges felvilágosításokat megadja, az egyes adatokat okmányokkal és az eddigi tapasztalatokat feltüntető statisztikai kimutatással és hiteles számlakivonatokkal bizonyítja.

A teljes választmány azután az egyes pontokat *Sasvári Béla*, *Stern Abrahám*, *Berger Benő*, *Lövy Mór*, *Mandl Bernát* és *Kardos Samu* módosításaival egyhangulag elfogadja; elhatározván, hogy az így elfogadott elvi szempontok és megállapodások, mint sine qua non, a megkötendő szerződés alapját képezzék. Egyúttal megbizsa az elnökséget, hogy így irányban *Singer* és *Wolfner* céggel megállapodásra jusson és e megállapodásokat formailag jogérvényes szerződésbe foglalja; úgyszintén megbizsa a központi választmányt, hogy az így megállapított szerződést, annak hitelesítése előtt külön e célra összehívandó ülésekben pontonként megvitassa, különös figyelemmel arra, vajjon abban az elfogadott elvi megállapodások teljességben kifejezésre jutnak-e.

A teljes választmány *Bárd Rezső* előadónak alapos és a könyvszerződés ügyének minden részletét kiváló szakavatottsággal megvilágító munkásságáért egyhangulag elismerését és köszönetét nyilvánítja.

5. *Dóri S. Zsigmond* előadó betérjeszti és részletesen megokolja az

elnökségnek és a közp. választmánynak az ifjusági iratok kiadása tárgyában megállapított határozati javaslatát.

Élénk vita után, melyben részt vettek: *Sasvári Béla*, *Vajda Miksa*, *Vitt József*, *Kardos Samu*, *Székely Lipót*, *Berger Benő* és *Lövy Mór*, a választmány a határozati javaslatot a következő szövegezésben fogadja el:

a) Tekintettel arra, hogy egyesületünk alapszabályai 2. §-ának a) pontja ifjusági iratok kiadását is az egyesület céljai közé sorolja, a teljes választmány 1906. okt. 7-én tartott ülésében elvben elhatározza, hogy egyesületünk ifjusági iratokat ad ki.

b) A teljes választmány megbizsa a közp. választmányt, hogy ez ügyet minden részleteiben tárgyalja és ifjusági iratok kiadását kellő időben fogatatosítsa.

c) A teljes választmány az ifj. iratok kiadására vonatkozólag a közp. választmánynak csak azt a direktívát adja, hogy oda törekedjék, hogy az ifj. iratoknak kiadása az egyesületnek minél kisebb anyagi megterhelésével járjon, sőt amennyiben lehet, ez új vállalat jövedelmi forrássá is váljék.

A teljes választmány *Vitt József* indítványára *Dőri S. Zsigmond* előadónak jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

6. *Csukási Fülöp* előadó beterjeszti az elnökség és központi választmánynak az *Üdülő-telep* tárgyában elfogadott határozati javaslatát. Részletesen beszámol az *Üdülő-telep* javára történt jegyzésekről és a gyűjtés eredményéről; ismerteti az utolsó közgyűlésnek e tárgyban hozott határozatait és helyénvalónak találja, hogy a határozatok végrehajtására az első lépést megtegyük. A benyújtott határozati javaslata a további munkásságnak irányt szab, a végső intézkedést azonban, valamint az anyagi kérdésben való újabb határozatot a legközelebbi közgyűlésnek tartja fenn.

Élénk vita után, melyben résztvettek: *Szilágyi Nándor*, *Barta Fülöp*, *Sasvári Béla*, *Kardos Samu*, *Vértesi Adolf* és *Bónis Menyhért*, a teljes választmány a határozati javaslatot a következő szövegezésben fogadja el:

1. „A teljes választmány magáévá teszi a közp. választmány javaslatát, hogy 5 tagu bizottságot küld ki azon célból, hogy a Balaton valamely alkalmas pontján egyesületünk üdülésre szoruló rendes tagjai számára építendő nyári otthonnak alkalmas telket szemeljen ki.

2. A kiküldendő bizottság a tervbe vett nyári otthon részletes terveit, költségvetését, a rendelkezésre álló összeg magasságáig és az egyesület anyagi viszonyainak figyelembe vétele mellett elkészíti, kijelöli azt a maximális összeget, mellyel az egyesület a telekvétel alkalmával az intézmény létesítéséhez hozzájárul, kijelöli azokat a pénzforrásokat, melyek az intézmény létesítéséhez és fentartásához szükségesek. Részletes jelentését beterjeszti az 1907-ben tartandó teljes választmányi ülésnek és a teljes választmány által is jóváhagyott részletes terveket az ugyancsak 1907-ben tartandó közgyűlés elé terjeszti elfogadás végett.

3. Addig is utasítja a közp. választmányt és az elnökséget, hogy az anyagi eszközök előteremtésére indított tevékenységét folytassa, illetve az intézmény létesítésére vonatkozó előmunkálatot úgy a bizottságban, valamint saját hatáskörében támogassa és minden rendelkezésre álló eszközzel erkölcsileg előmozdítsa.

4. A teljes választmány óhajtja és elvárja, hogy minden nagyobb tanítótestület az alapító tagok sorába lépjen.

Birják rá hitközségeinket, felekezeti testületeinket, hogy a példaadó uttörők nyomán indulva, minél számosabban segítsék elő saját tanítójuk munkarejének edzését és öregbítését.“

A bizottság tagjaiul a teljes választmány kiküldi: *Barta Fülöp* Veszprém, *Csukási Fülöp*, *Erdős Jakab* Baja, *Lövy Mór* Igló és *Tolnai J. Béla* tagtársakat.

7. Elnök jelentést tesz a közp. választmánynak 1905. január havában hozott azon határozatairól, melyeket az idők folyamán felszaporodott és egy ember munkabírását túlhaladó titkári és adminisztratív teendők elvégzése ügyében hozott. Ismerteti azon intézkedéseket, melyeket a közp. választmány a fentjelzett időben szükségesnek tartott, melyeknek megokolására felolvastatja az ez ügyben akkor kiküldött bizottságnak jegyzőkönyvét. E jegyzőkönyv hiteles adatokkal bizonyítja a titkári teendők nagy mértékben való felszaporodását.

A teljes választmány *Stern* Ábrahám, *Barta* Fülöp és *Erdős* Jakab felszólalásai után a közp. választmánynak eddig tett intézkedéseiért a felmentvényt megadja, egyszersmind felhatalmazza a közp. választmányt, hogy a jelenlegi állapotot a legközelebbi közgyűlésig fentartsa.

8. Az előrehaladt idő következtében a teljes választmány a napirend utolsó pontját, a kiházasítási segély ügyét, a közgyűlést megelőző teljes választmányi ülés napirendjére tüzi ki.

9. *Vajda* Miksa indítványozza, hogy egy izr. iskolaalap megteremtése céljából egyesületünk újabb felterjesztéssel forduljon az *Izr. Közalaphoz*; részletesen fejtegeti e felterjesztés tartalmát és a benne kifejezendő kérésünket.

A teljes választmány az indítványt megfontolandónak találja, felkéri *Vajda* Miksa tagtársát, hogy indítványát a közp. választmányhoz terjessze be, egyuttal utasítja a közp. választmányt, hogy az ügyet behatóan tanulmányozza és minél előbb tárgyalja.

10. *Schlesinger* Armin, mint az Északkeleti fiókkör elnöke kérdést intéz az elnökhöz, lapunk októberi számában a közp. választmányi ülésről közölt tudósításnak n) pontjában foglalt határozatára vonatkozólag.

Elnök a kivánt felvilágosítást megadja és röviden elmondja, hogy a közp. választmány a kiküldött képviselő jelentése alapján egyhangulag hozta e határozatot.

11. Elnök a teljes választmány helyeslése mellett köszönetet mond a pesti izr. hitközség előljáróságának, hogy oly szives volt disztermét egyesületünknek a tanácskozás céljaira átengedni.

Köszönetet mond a megjelent tagoknak, hogy oly kitartó buzgalommal vettek részt a hosszú tanácskozásban és felszólalásaikkal a napirendre tűzött fontos kérdések sikeres megoldásához nagyban hozzájárultak.

Levelezés.

Tekintetes Kornfeld Gyula elnök úrnak

Budapesten.

Tekintetes Szerkesztőség!

A családi viszony számtalan kötelékei fűznek Liptó-Szt.-Miklóshoz. Mint megöszült napszámosa a magyar izr. tanügynek, igazi öröm tölti el keblemet, ha hallom, ha tudom, hogy annak a **עיר ואם בישראל** sikerült a napokban egy modern iskolaépületet teremteni, mely mintaszerű intézet a mult babérjait nemcsak feleleveníteni, de bizonyára azokat sok üdvös és időszerű hajtással megszaportani lesz hivatva. *Fischer* barátom fáradságteljes munkát végzett, mikor a liptószentmiklósi zsidó iskola monografiának elkészítését tüzte ki feladatául.

Előttem fekszik a kis füzetke. Szerző úr nem veszi rossz néven, ha kifogásolnom kell, hogy — nézetem szerint — ily munkánál a részletezés kedvéért a történelmi igazságot figyelmen kívül hagyni nem lehet. A liptószentmiklósi zsidó hitközség jegyzői hivatala oly alapos és kimerítő irattárra

rendelkezik, hogy a monografia — ha szűk keretben is — a tárgyilagosságnak jobban szolgált volna, ha *Fischer* barátom ebbeli adatait a hitközség irattárából, csak pár év előtt szerkesztett jegyzőkönyveiből merítette volna. Mert csak így magyarázható, hogy *Stern* Jakab volt lipótszentmiklósi kartársunk nevét, ki mint ny. tanító, most is Budapesten lakik, még nem is említi. Holott kartársai velem együtt igen jól tudják, hogy *Stern* Jakab, ama minden tekintetben kiváló és kimagasló tanító, már a hetvenes években mintegy úttörője volt a felvidéken nemzeti nyelvünk meghonosításának és így hervadhatatlan érdemeket szerzett a lipótszentmiklósi zsidó iskola megmagyarosodása körül. Ennyit véltem szükségesnek a történelmi igazság érdekében e helyütt felemlíteni.

Kassa, 1906. október 3-án.

Kartársi üdvözlettel
Schwartz Lipót.

Folyó évi október hóban befolyt tagdíjak és gyűjtések kimutatása.

a) Pártoló tagdíj:

Alexander Vilmos, Sátoraljaujhely	kor. 10.—	Izr. hitközség, Győr és Györsziget	kor. 10.—
Blau Miksa, Vác	10.—	Izr. hitközség, Losonc	10.—

b) Rendes tagdíj:

	1906-ra kor.	hátr. kor.		1906-ra kor.	hátr. kor.
Almási Miksa, Tiszalök	8.—	—	Özsterreicher Miksa, Porsony	8.—	—
Barta Lajos, Nagykanizsa	8.—	—	Pallós Adolf, Tornóc	4.—	4
Bárd Vilmos, Budapest	4.—	—	Pártos Károly, Vasvár	—	4.—
Blau Mór, Nagymagyar	8.— ¹	—	Popper Lajos, Majtény	9.— ⁴	3.—
Borsovai Lázár, Mezőlaborc	4.—	—	Radó Lipót, Ar.-Marót	8.—	—
Braun Ede, Alsórécsény	8.— ²	—	Reisz Izsák, Budapest	4.—	—
Braunberg Manó, Zsolna	4.	—	Róth Mór, Körösladány	4.—	—
Feuermann Márk, Sz.-Váralja	—	8.—	Rózsa Ede, Budapest	8.—	—
Fischhof Márk, Heves	8.—	—	Rózsa Ignác, Bpest	4.—	—
Friedmann József, Káloz	6.—	2.—	Salamon Nátán, Bpest	8.—	—
Gyömörei Miksa, Z.-Lövd	8.—	—	Solt Samu, Kúnhegyes	8.—	—
Győri Adolf, Budapest	8.—	—	Schlesinger Ármin, Nagytétény	4.—	—
Halász Soma, Eger	8.—	—	Schlesinger Vilmos, Mosdós	8.—	—
Hermann Sámuel, Kéthely	8.—	—	Schwartz Lipót, Kassa	8.—	—
Hirschfeld Rezső, Nagykanizsa	—	10.—	Stark Ármin, Mohol	8.—	—
Hoch József, Pécs	8.—	—	Stöckelmacher Bernát, Budapest	4.—	—
Klein Gábor, K.-Félegyháza	8.—	—	Szatmári Jakab, Entradam	—	8.—
Klein Gyula, Lőcse	2.—	2.—	Tauszk Ede, Lugos	8.—	—
Klein Lipót, Vágújhely	4.—	4.—	Ujvári Adolf, Püspökladány	8.—	—
Krámer Miksa, Vác	8.—	—	Weisz Gábor, Pécs	8.—	—
Krausz Ábrahám, Érsekújvár	8.— ³	—	Weisz Márk, Nemeskürth	—	10.—
Lampel József, Hidaskürt	8.—	—	Weisz Nátán, Turoluka	—	5.—
Lukács Adolf, Ab.-Szina	8.—	—	Weiszberger Fülöp, Cservenka	8.—	—
Nágel Samu, S.-Kellemes	—	8.—	Wiener Jakab, Zsolna	8.—	—

¹ 2 kor. az 1907. évre szól.

² 8 kor. az 1907. évre szól.

³ 4 kor. az 1907. évre szól.

⁴ 1 kor. az 1907. évre szól.

c) Gyűjtés az árva-alap javára:

Fejér Lipót és Vámos Ede szécsényi tanítók gyűjtése	kor. 6.—
Izr. népiskola gyűjtése, Bonyhád	4.—
Klein Gábor gyűjtése, Kiskunfélegyháza	7.—
Krausz Vilmos gyűjtése, Galánta	3.—

d) Adományok:

Beimel Jakab és fia adománya, Budapest	kor. 200.—

e) *Gyűjtés az üdülő-telep javára:*

					kor.
Blau Mór, Nagymagyar, rendes tagdíj	2. részlet	—	—	—	2.—
Braun Ede, Alsórécsény,	"	3.	"	—	2.—
Földesi Joakim, Budapest, alapító	"	8.	"	—	10.—
Győri Adolf, Budapest, pártoló	"	3.	"	—	5.—
Krausz Vilmos, Galánta, rendes	"	2.	"	—	2.—
Izr. tantestület, Debrecen, alapító	"	3.	"	—	10.—
Rózsa Ede, Budapest, rendes	"	3.	"	—	2.—
Salamon Nátán, Budapest, rendes	"	3.	"	—	2.—
Ujvári Adolf, Püspökladány, "	"	4-5.	"	—	4.—

f) *Bárcagyűjtés:*

A bajai izr. iskolák tantestülete... — — — — — 24.40 kor.

Helyreigazítás. A mult számunkban közölt gyűjtések sajtóhiba miatt tévesen az árva-alapra lettek kimutatva, pedig mind az öt tétel az üdülő-telep javára folyt be. — Roth Mór körösladányi tagtársunknak a f. é. januári számban tévesen 1905-re kimutatott 4 korona befizetése helyesen 1906-ra szól.
Budapesten, 1906. október 27-én.

Győri Adolf
pénztáros.

Schwartz Lipót.

Szül. 1851. aug. 8. — Megh. 1906. okt. 11.

Ismét halottja van a zsidó tanítóságnak... Mindinkább gyérebb lesz az a diszes tábor, mely ott állott az alapkövetésénél, midőn a modern zsidó iskola hatalmas épületét Magyarországon is építeni kezdték. Ma hála a Gondviselésnek és a lelkes munkástábornak áll az épület, de sajnos, kidőlnek mind többen az első harcosok közül.

Meghalt *Schwartz* Lipót, a kassai izr. iskola érdemes tanítója. 37 évet töltött el e rögös pályán, mégis élte teljes erejében és virágzásában ragadta el a kegyetlen halál. Délelőtt tanított és délben már elveszett az iskola, hitközsége, családja és szerető kartársai számára. Csak 55 éves volt elhunytakor, de ez idő alatt is maradandó emléket biztosított magának. Nagy, universalis tudásával, nemes buzgalmával és kiváló pedagógiai érzékével osztatlan elismerésre tett szert, szellemes, humorban igen gazdag társalgásával és szerető szívével pedig mindenki szívéhez fért, aki csak ismerte. És ismerte őt Kassa városának csaknem egész közönsége vallás-, rang-, nem- és korkülönbség nélkül. Valamennyien mélyen fájlatják elvesztét és siratják a többé vissza nem térő barátot és mestert.

Temetése méltó volt éltéhez. Még nem láttak Kassán annyi embert zsidó temetésén, mint ahányan *Schwartz* Lipótot kísérték örök útjára. A hitközség, az összes iskolák tanfőurai, a zsidó iskola egész ifjusága és tantestülete ott állott a zsidó iskola udvarán fölállított ravatal körül és meghatottan hallgatták dr. *Klein* József főrabbi bucsuztatóját. Emlékének az iskola maradandó jelet állít, midőn alapot létesít nevére. De élni fog emléke szívében is, mert mindig odaadó barátunk és lelkes munkatársunk volt. Egyesületünknek 23 év óta tagja, hosszabb ideig pedig választmányi tagja volt.

Éltének adataiból följegyezzük még: született Cifferben, tanulmányait ott, Pozsonyban és Budapesten végezte, oklevelet nyert 1869-ben Budapesten, működött Marcaliban, Berzencén és 33 évig Kassán. Meghalt Kassán 1906. okt. 11-én.

Áldás lengjen porai fölött! Nyugodjék békében!

Kassa.

ת"נ"צ"ב"ה

Boros Aladár.

KÖNYVISMERTETÉS.

Szemléltető számvetési olvasókönyv a népiskolák I. osztályának
Az új miniszteri tanterv és saját módszere alapján írta *Füzi Márk*, lipótszentmiklósi isk. tanító. Ára kötve 50 fillér.

Az elemi iskola első osztályának anyaga, ennek tanítási módja az újabb pedagógiai irodalomban a legvitatottabb kérdés. Hogy a tanítóság a kis gyermek tudását megnövelje, látókörét szélesítse, fogalomkörét nagyítsa, úgy, hogy a hat éves tanulót sem fizikai, sem szellemi tekintetben meg ne terhelje: ez az elérendő cél. Mindazok a kísérletezések, módszerek, fogások, mik a tanítás központosításában oly sok tudással, tapintattal tárgyaltattak, mind odairányulnak, hogy a kis gyermekek a lehető legkönnyebben oldhassák meg feladatukat, mit az iskolai élet reájuk kiró. Igen szép eredményekkel dicsekedhetünk e téren. Legfontosabb azonban az a körülmény, hogy tanítóink vállvetve igyekeznek előbbre vinni közös feladatunk megoldását. Ez a szellemi erő kifejtés hasznára van a tanítóságnak és üdvös szolgálatokat tesz a gyermekeknek is. A koncentráció elvében az olvasás, irás, rajz stb. tárgyak tanításánál főszerepet játszik a számolás tanítása annyival is inkább, mert a való életnek minden fázisát feltüntető részéből szolgáltat nekünk anyaggal a gyermeki lélek kiművelésére.

Füzi Márk, lipótszentmiklósi kartársunk ép azért a számolás tanításban mutatkozó nehézségeket akarja legyőzni, midőn az általa használt módszert alapos tanítói tudással, a gyakorlattal támogatott tapasztalati tények megdönthetetlen erejével módszeresen feldolgozta és könyvét közreadja. Mert igen nehéz dolog az agyműködésnek az a folyamata, midőn az egyedekből álló apró részeket egy számcomplexumba tömöríti és ennek egységesített képét a gyermek megalkotja. Mikor a kis tanuló megoldja ezt a feladatot: 5 alma és 7 alma az 12 alma, akkor a két különálló öt egyedből, a különálló hét egyedből egy egységesített összetett képet formál, ami tizenkét alma képét foglalja magában. Igen nagy gyakorlat kell ehhez. Folytonos szemléleti demonstrációk segíthetnek csak e cél eléréséhez. És így szerző *Számolási olvasókönyvét* arra alapította, hogy a gyermek állandóan szemlélhesse ezeket a különféle egységekből összeállított számkép-alakzatokat. Ez által az agyba beékelődnek az alapképek és a számok jegyeinek leírásánál emlékezetében felelevenednek az illető jegyek szemléleti képei. A számfogalom elsajátítását megkönnyíti. Megláthatja az egyes számokat rajzban, alkatrészeiből felépítve. Maguk a számjegyek leírásához is annyi vonalat használ, ahány egységet a szám magában foglal.

Nem is tankönyvet akar tehát a kis gyermek kezébe adni, hanem olvasókönyvet, hol nem számjegyekből alakított számolási feladatokat lát maga előtt a gyermek hanem pontok, vonalak különböző összetételeit, miket játszva utánoz és így számol, mindazonáltal különböző beruházott példákban álló példatárt is csatol hozzá, hogy a gyermekek a tanító útmutatása mellett érdeklődéssel végezzék munkájukat. Tüzetes útmutatást nyújt a tanítóknak olvasókönyvének használásához, módszerének kezeléséhez.

Érdekes és haladást jelentő kísérletnek minősíthetjük szerző törekvését és őszintén kívánjuk, hogy ennek eredményét lássa a kartársak érdeklődésében. *P. Zs.*

HIREK ISKOLÁINK ÉLETÉBŐL.

Rákóczi ünnepélyek. Abból a nagy lelkesedésből, hazafias felbuzdulásból és a múlt hibáit expialó kegyeletes emlékezésből, mely országszerte az egész nemzetet megmozgatta s minden érző ember szívét megdobogtatta, midőn II. Rákóczi Ferenc és bujdosó társainak hamvait fényes ünnepek között közel kétszázéves önkéntes számkivetés után örök nyugalomra a haza földjébe temették, a zsidó iskolák is kivették a maguk részét. Október 29-én Rákóczi-ünnepélyt rendezett minden zsidó iskola, hogy ifjuságunk az ott hallottakból megértse és átérezze ama nagy idők vezérlő eszméit, nemzetünk e legnagyobb hősének nemes törekvését és örök dicsőségben fénylő tetteinek példáján felbuzduljon. A legkisebb falusi iskolában is szerény eszközökkel bár, de lángoló hazaszeretettel emlékeztek meg e napon Rákóczi hervadtlan érdemeiről, hogy a serdülő ifjuság az ő tetteiből, élete történetéből, szenvedéseiből és hontalanságának fájdalmából tanulja meg miként kell szeretnünk e hazát és nemes eszmékért hogyan kell élnünk és meghalnunk.

A fővárosi izr. felekezeti iskolák szebbnél-szebb ünnepek keretében emlékeztek meg az esemény jelentőségéről.

A pesti izr. hitközségi elemi- és polgári fiúiskola okt. hó 29-én d. e. 1/29 órakor dísztermében tartotta meg a Rákóczi-emlékünnepet. A kiválóan sikerült ünnepségen, mely mintául szolgálhatott volna mindennemű ifjúsági ünnepélynek, az előljárási képviselőket megjelentek: dr. *Grauer* Vilmos, az oktatásügyi osztály elnöke, dr. *Glass* Izor, az ügyosztály tagja, dr. *Klein* Fülöp, iskolaszéki elnök és dr. *Fischer* Gyula rabbi. *Stern* Ábrahám igazgató magvas és eredeti gondolatokban bővelkedő megnyitója után, melyben az ifjúságnak azokat az eszméket fejtegette, melyek Rákóczi-életében, tetteiben és törekvéseiben megnyilatkoztak, s melyben találó bibliai képekben a hontalanság keserveit ecsetelte s miként szentelte meg vallásunk a hontalanság, a száműzetés fájdalmait, dr. *Szegő* Arnold tanár tartotta az ünnepi beszédet. A remek beszédet lapunk tárcarovatában közöljük. A tanuló ifjúság hazafias karénekei és jól megválasztott és szépen előadott szavatai egészítették ki a gyönyörű ünnepély műsorát.

A pesti izr. hitközségi elemi és polgári leányiskola az ifjúsági istentisztelettel kapcsolatosan október hó 27-én tartotta meg Rákóczi-ünnepségét. Az ünnepségen az előljárási képviselőket jelen voltak: dr. *Grauer* Vilmos az oktatásügyi osztály elnöke, dr. *Glass* Izor, az ügyosztály tagja, dr. *Klein* Fülöp iskolaszéki elnök és dr. *Fischer* Gyula és dr. *Hevesi* Simon rabbi. *Halász* Nátán igazgató tartalmas megnyitó beszéde után dr. *Rubinyi* Mózes tanár tartotta az ünnepi beszédet, melyben az esemény jelentőségét, Rákóczi életét és a kuruckor történetét magyarázta az ifjúságnak. Karénekek és szavataik tették változatossá a szép ünnepséget.

A pesti izr. hitk. árvaházának polgári fiúiskolájában október hó 29-én tartották a Rákóczi-ünnepélyt. Az előljárási több tagjával képviseltette magát, köztük dr. *Basch* Gyula iskolaszéki elnök és dr. *Deutsch* Ernő iskolaszéki tag. A megnyitót *Csajági* Béla igazgató tartotta, ki az ünnepség célját és a nap jelentőségét ecsetelte szép szavakkal; az ünnepi beszédet dr. *Steinhercz* Adolf tanár tartotta. A tanuló-ifjúság karénekei és szavatai egészítették ki a sikerült ünnepség műsorát.

Jubileum. Tagtársunk, *Altmann József* izr. néptanító f. é. okt. hó 7-én töltötte be itteni működésének 25 és tanítói munkásságának 40. évét. Ez alkalomból volt tanítványai jubileumot rendeztek, melyen előkelő közönség vett részt. Az ünnepség a Hymnus eléneklésével kezdődött. Ezután Dr. *Hartenbaum* Simon elnök az iskolaszék nevében üdvözölte a jubiléumot. Szép beszédében ismertette a tanítói pálya nehézségeit, de egyben kifejtette annak magasabb voltát is. Beszédje végeztével átnyújtotta a volt tanítványok és a hitk. képviselőtestület együttes ajándékát: egy 200 koronás takarékbetétkönyvecskét, valamint a kir. tanfelügyelő és az izr. iskolaszék üdvözlő átiratát. Beszéltek még: *Fischer* Sándor főrabbi, iskolai igazgató a tanítói kar nevében; *Balla* István áll. el. isk. igazgató tanító az „*Alsófehérmegyei Tanítóegylet*“ és az áll. el. isk. tanítói kar nevében; *Reisz* Arpád ügyvédjelölt pedig a volt tanítványok nevében tolmácsolta az üdvözlőt. Ezek után az ünnepelt tanító megható beszéddel köszönte meg a szép kitüntetést. Az ünnepély a „Szózat“ eléneklésével ért véget. (K. H.)

Kitüntetés. A sárosmegyei általános népnevelő-egyesület Eperjesen tartott közgyűlésén tagtársunkat *Bálint* Dezső kurimai tanítót avval tüntette ki, hogy a magyar beszéd sikeres tanításáért ötven korona jutalomban részesítette.

Jubileum. A sátoraljaujhelyi statusquo izr. hitközség iskolaszéke elhatározta, hogy *Knopfler* Sándor tagtársunkat nyugalomba vonulása alkalmából ünnepség keretében fogja búcsúztatni. Az ünnepséget Chanukka valamelyik napján fogják rendezni.

Személyi hir. *Biró* Samu soproni igazgatót, vidéki választmányunk tagját a székesfőváros tanácsa megválasztotta rendes tanítónak; érdemes tagtársunk a Felső erdősor-utcai iskolánál már meg is kezdte működését.

Nyugdíjazás. A vallás- és közoktatásügyi miniszter tagtársainkat, *Maislis* Rafael abaujszántói áll. elemi isk. tanítót és *Hegyi* Ignác hajdunánási izr. tanítót hosszú érdemes munkásság után nyugdíjazta.

Pályázatok. A következő hitközségek írtak ki e hónap folyamán a felekezeti iskolájuknál megüresedett tanítói állásra pályázatot: Berettyóújfalú, Tarczal, Sopron.

VEGYESEK.

Figyelmeztetés! Egyesületünk tisztelt tagjait arra kérjük, hogy az esedékes tagsági díjakat f. év végéig annál biztosabban beküldeni sziveskedjenek, mint-hogy ellenkező esetben kénytelenek volnánk nevüket a január havában kiadandó névsorból kihagyni.

Ismételten megjegyezzük, hogy mindazon esetben, midőn a befizetés cheque-lap utján, de minden írásbeli megjegyzés nélkül történik, pénztárosunk a befizetést tagdíjnak fogja elkönyvelni. Ha a befizetés azonban más célra vagy különböző címen történt, úgy kérjük, sziveskedjenek ezt a cheque-lapnak arra szánt helyére ráírni és ekkor egyúttal a cheque-lapra a postaszabályok értelmében egy 5 filléres bélyeget ragasztani.

Az elnökség.

Bánhegyi István.

Október hó 19-én hunyt el Budapesten életének 75-ik évében egyesületünk tiszteletbeli tagja *Bánhegyi István*, Békésvármegye nyugd. kir. tanfelügyelője. A megboldogult a legrégibb, még b. *Eötvös József* által kinevezett tanfelügyelők közül való volt. Megyéjének tanítósága nagyrabecsüléssel és tisztelettel viseltetett mindenkor iránta, mert igazságos és liberális férfiú volt, a tanítók pártfogó barátja. A megboldogult holttestét a halottas házból Gyulára szállították és ott temették el okt. 21-én a megyei és városi közönség nagy részvéte mellett.

Mandl Mór.

Október hó 14-én hunyt el rövid szenvedés után *Mandl Mór* fővárosi kereskedő, egyesületünk alapító tagja. A megboldogult jótékonyságával és a közügynek szentelt tevékenységével tiszteletet és nagyrabecsülést vívott ki magának községünkben. Évtizedeken át a hitközségi jótékonysági ügyosztálynak és a Chevra Kadisa előljáróságának buzgó és munkás tagja volt, ki ebbeli működésével nagy érdemeket szerzett. Egyesületünkbe 1872-ben lépett be alapító tagul; még ugyanazon évben választmányi tag lett s mint ilyen, éveken át szorgalmasan eljárta a választmányi ülésekre, hol nem egyszer toldotta meg a sajátjából kisebb-nagyobb összegekkel a kérvényezőknak megszavazott segélyt. Temetése okt. 16-án volt, melyen az egész hitközségi előljáróság megjelent. Nyugodjék békében!

Közös vacsora. A választmány tagjai az ülés után közös vacsorára gyültek össze, hol a nagy munka után kedélyes együttlétben vitatták meg a nap eseményeit. Szebbnél-szebb felköszöntőkben természetesen nem volt hiány. Ezeknek sorát *Kornfeld Gyula* elnök nyitotta meg, ki a *Lederer serleggel* kezében a zsidó tanítóságot köszöntötte fel. Az ünnepi tosztot — a *Lederer-serleggel* — *Vitt József* tartotta, ki szép beszédben köszöntötte fel egyesületünk büszkeségét, a zsidó tanítók nesztorát, *Lederer Ábrahámot*. Beszéltek még *Dőri S. Zsigmond*, ki tartalmas beszédében a vidéki és a központi választmány munkásságának különbségét és az együttműködés fontosságát fejtegette találó képekben, *Fischer Ignác Bárd Rezső* előadóra, *Vitt József Stern Ábrahámra*, *Hajnal Jakab* a vidéki választmányi tagokra emelte poharát; *Klingenberg Jakab* hangulatos szavakban emlékezett meg egyesületünk elhunyt és még élő alapítóiról azon alkalomból, hogy az ülés napján volt 40 éves évfordulója egyesületünk megalakulásának s végül *Stern Ábrahám Klingenberg Jakabot* köszöntötte fel. A kellemes est hangulatos befejezése volt az eredményes munkában töltött napnak.

Hymen. Tagtársunk, *Sproncz Ede* nyugd. vágszeredi tanító *Aranka* leányát október 16-án vette feleségül *Perl Henrik* úr. — Fiatal tagtársunk, *Krausz Mór* villányi tanító okt. 21-én vezette oltárhoz *Steiner Paula* kisasszonyt. — Tagtársunk *Kertész Ödön*, a sátoraljaujhelyi magán polgári iskola igazgatótulajdonosa október hó 23-án vette feleségül *Hahn Ilonka* kisasszonyt *Uzódrol*. — Tagtársunk, *Rába Albert* erzsébetfalvi áll. elemi isk. tanító *Ilona* leányát november hó 4-én vezeti oltárhoz *Schwartz Izidor* úr. — Fiatal tagtársunk, *Adler Sámuel* boldogasszonyi tanító e napokban jegyezte el *Weisz Hedvig* kisasszonyt. Gratulálunk!

Köszönetnyilvánítás. *Schwartz Lipót* kartársunknak gyászos elhunytá alkal-mából több iskolának részvétnyilvánítását vettük. Fogadják ezen iskoláknak t. tan-testületei kegyeletes megemlékezésükért ez úton hálás köszönetünket. A kassai izi. isk. tantestülete nevében: Kassán, 1906. okt. 21-én, *Szilágyi Nándor* isk. igazgató.

Rákóczi színművek. Jász-Nagykun-Szolnok megye kir. tanfelügyelője, *Eötvös Károly Lajos* „*Rákóczi színművek*“ címmel ifjusági iratot szerkesztett, melyben részben saját szerzeményü oly történeti színművek, színjátékok, párbeszédék, előképek

tervezete foglaltatnak, melyek alkalmasak arra, hogy iskolai ünnepélyeinket tartalmasabbakká, változatosabbakká tegyék s ezáltal maradandóbb benyomást gyakoroljanak gyermekeink lelkében, mint az eddigi, a sablon által már unalmasakká vált iskolai ünnepélyek. Az illusztris szerző e könyvével egyszersmind II. *Rákóczi* Ferenc személyét, eszméit és korát akarja nemcsak ez évben, a fejedelem szentelt hamvai hazaszállításának idején az iskolában új életre kelteni, hanem a jövőben is homlokterbe kívánja állítani e dicsőséges kort az ifjuság nemzeti irányu nevelésénél és mindennemű iskolaünnepélynél. *Eötvös* Károly Lajos ily irányban alaposan megokolt. memorandumba foglalt indítványt terjesztett a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez. Az eszme mindenestre szép és nagyon is figyelemre méltó. A könyv tartalma röviden a következő: *Rákóczi* hivatása, ifj. színmű írta *Eötvös* Károly Lajos; *Bujdosók*, romantikus ifj. színmű, írta *Zarkóczi* Gyula; II. *Rákóczi Ferencz*, ifj. dráma, írta *Eötvös* Károly Lajos; *Kuruc játék*, ifj. színmű, írta *Istvánffyné Márki* Gabriella, *Utolsó kuruc brigadéros*, ifj. dráma, írta *Eötvös* Károly Lajos; *Rákóczi játék*, háborusdi labdajáték, összeállította *Szentimrei* Márta s végül egy *Rákóczi megdicsőülése* című, apotheozisnak alkalmas élőkép tervezete. Az érdekes könyvnek ára vászonkötésben 2 korona, megjelent Lampel R. (Wodianer F. és Fia) rt. könyvkiadócégnél.

Felekezeti Tanügyi Statisztika. A magyar-izraelita közoktatás statisztikáját akarják megszerkeszteni Láng Károly és Schwarcz Zoltán IV. éves tanítójelöltek VIII. (Rökk-Szilárd-utca 26. sz. Ezért felhívással fordultak hazánk összes izraelita iskoláinak tantestületeihez, illetőleg tanítóihoz, melyben az iskolákra és tanerőkre vonatkozó 9 adat beküldését kérik: 1. Az iskola alapítási éve. 2. Az iskola fentartási költségei. 3. Osztott-e az iskola, vagy nem? 4. Vegyes-e vagy nem? 5. Az osztályok száma. 6. A tantestület névsora. 7. A tanulók száma nem szerint. 8. A tanulók anyanyelve. 9. Van-e az iskolával kapcsolatban valamely (ifjusági vagy jótékonyági) egyesület? Kartársaink bizonyára készséggel fognak eleget tenni ezen felhívásnak és így lehetővé teszik ezen közhasznú és hiánypótló munka megjelenését.

A pozsonyi izr. betegápolónőket képző intézetről. Az Erzsébet királynénk emlékére alapított izr. betegápolókat képző intézet immár 5-ik éve, hogy működik és hogy az intézetben kiképzett ápolónők minden igénynek megfeleltek, annak bizonyítéka az, hogy nemcsak Pozsonyban és környékén vették szolgálataikat igénybe, de már Komáromban, Galgócon, Liptó-Szentmiklóson, Rózsahegyen és Vágbesztercén is működtek a betegek megelégedésére; megjegyezzük, hogy az ápolónők szegényeknek felekezeti külömbiség nélkül teljesen ingyen állnak rendelkezésre, jobb módúak mérsékelt díjakat fizetnek. Az intézetnek mindezideig szűk anyagi viszonyai azonban eddig csak 3 ápolónő kiképezését tették lehetővé és miután ezek kényszerítő okokból (betegség, családi viszonyok) az idén távozni kénytelenek, az intézet a 3 ápolónői állást újra betölti. Az ápolónők az első évben *elméleti és gyakorlati* kiképzést nyernek. Ezen idő alatt is *teljes ingyenes ellátásban és havi 12 korona* zsebpénzben részesülnek. Az első év végével a vizsgálatok sikeres letétele után törzsápolókká lesznek, élethossziglani kinevezéssel. Ekkor már *teljes ellátáson és felső ruházaton kívül 240 K.* évi fizetésben részesednek, mely 3—3 év alatt egészen 500 koronára emelkedhetik, Azon 20—40 életkor közötti izr. nők, kik ez állásra pályáznak, folyamodványaikat az intézet igazgatóságának címére (Pozsony, izr. kórház) f. é. november 25-éig nyujtsák be. Az állások f. é. december elsejével lesznek betöltve.

+ **Izr. tanító árvája**, ki okl. gyermekkertésznő, 2000 korona hozománnyal és kelengyével férjhez menne izr. tanítóhoz. Választ a lap kiadóhivatalába „árva“ cím alatt kérünk.

HIRDETMÉNY.

Ezennel közhírré tétetik, hogy miután a *Magyar Királyi Pénzügyminisztérium* ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték (*XIX. sorsjáték*) I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főárusítóknak árusítás végett kiadattak.

Az I. osztály huzása **1906. november hó 22. és 23-án** tartatik meg. A huzások a *Magyar királyi állami ellenőrző hatóság* és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek a Huzási teremben. Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi árusítónál kaphatók.

Budapest, 1906. évi október hó 28-án.

Magy. Kir. Szab.
Osztálysorsjáték Igazgatósága.
Lukács László. Hazay.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz. Gyer-
mek- és életbiztosító-intézet Budapesten, VI. Teréz-
körút 40—42. sz. Alapított 1863. évben Folyó
év október havában 1,503.400.— K értékű
biztosítási ajánlat nyújtott be és 1,283.000. - K
értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosi-
tott összegek fejében 90.700 K 79 fillér fizettetett
ki. 1906. január 1-től szeptember 31-ig bezárólag
13.549.200 K értékű új biztosítási kötvény állitta-
tott ki. Biztosított összegek fejében a folyó évben
773,847.— korona és az intézet fennállása óta
10,939.751 K 74 fillér fizettetett ki. Ezen intézet a
gyermek- és életbiztosítás minden nemével foglal-
kozik a legolcsóbb és legelőnyösebb feltételek
mellett.

**Müller Testvérek, Budapest. Vegyé-
szeti gyár.** Tinta, tus és aquarell-festék
gyártmányaik a legjobbak.

Az összes polgári és középiskolák
részére szükségelt tankönyvekről

== **kimerítő** ==
antiquár-könyvárjegyzékkel

— ingyen és bérmentve szolgál —

K U N S.

:: antiquár-könyvkereskedő ::

**BUDAPEST,
IV., Muzeum-körut 21.**

Pártoljuk a honi ipart!!

**Az igaz magyar gazdasszony nem
küldi már ruháit külföldre tisztítás
és festés végett, mert**

Beierl József

műfestő és vegytisztító

Budapest, VI. Király-utca 8.

az udvarban

**a legjutányosabban és legponto-
sabban vegytisztít és fest** bármilyen
uri és női szövet-, selyem-, bársony- és csipke-
ruhát. **Csipke- és szövetfüggönyök
tisztítása.** — Vidéki megrendelések gyorsan,
pontosan és jutányosan eszközöltetnek.

Füzlet:

Budapest, VI. Király-utca 8.

az udvarban.

Gyűjtőtelep:

Budapest, IV. Muzeum-körut 31.

Ujpest, Kemény Gusztáv-utca.

Az „ATHENAEUM” irod. és nyomdair. t. kiadásában megjelentek:

JUHAY ANTAL VEZÉRKÖNYVEI.

A gyermek első tanítója. Ára 5 kor. | A harmadik osztály tanítója. Ára 5 kor.

A második osztály tanítója. Ára 5 kor. | A negyedik osztály tanítója. Ára 5 kor.

GYAKORLATI VEZÉRKÖNYVEK

AZ ELEMI ISKOLÁBAN KÖTELEZETT ÖSSZES TANTÁRGYAK TANÍTÁSÁRA
A MINISZTERI TANTERVHEZ ALKALMAZVA.

Ezen vezérkönyvek kiválóságát mi sem bizonyítja jobban, mint
az, hogy az egyes kötetek megjelenése alkalmával az összes tanügyi
szaklapok a legnagyobb elismerés hangján nyilatkoztak róluk. A leg-
régebben megjelent **első kötet** pedig immár a **negyedik kiadásban**
került ki a sajtó alól.

Juhay vezérkönyvei egyenkint is megrendelhetők a kiadónál,
valamint minden könyvkereskedésben.

A tanítás legbiztosabb segédeszközei a gyakorlatban meglepő sikerrel alkalmazott rendkívül olcsó

Szemléltető falitáblák.

Növény tani falitáblák.

Hetvenhárom, 64 X 90 cm. nagyságu, a természet után hiven rajzolt, színnyomatu, bõrpapírra vont, aggatásra kész tábla. Rendkívül tartós, nedves szilvaocsosol mosható.

Egy-egy tábla ára 1 korona 60 fill.
73 tábla ára 109 „ 50 „

1. Liliom. Hóvirág	41. Piros gyüszüvirág
2. Boroszló	42. Tengeri
3. Erdei fenyő	43. Kávéfa
4. Mocsári gólyahir	44. Teacserje
5. Kocsános-, vagy mocsár- tölgy	45. Gyapeteserje
6. Burgonya	46. Calluna és kankalin
7. Dohány	47. Búzavirág
8. Komló	48. Pohánka
9. Nagyvirágu paszuly	49. Sárga gentiana
10. Nadragulya	50. Közönséges boróka
11. Bodzafa	51. Kerti tulipán
12. Orvosi székfű	52. Oszike
13. Macskagyökönke	53. Bolondító csalmatok
14. Hárs	54. Maszlag
15. Jókori juhar	55. Orgonacserje
16. Fehér tavaszi rózsa	56. Büdös kőriska
17. Csipkerózsa	57. Fehér mályva
18. Itatos ibolya	58. Lucerna, lóhere
19. Len	59. Málna
20. Földi eper v. számoça	60. Bokrétafa
21. Réli szironták	61. Nyírfa gomba. Tinoru. Légyölő galóca
22. Farkas ebtej	62. Kucsomagomba. Nyári szarvasgomba. Fehér sz.-gomba. Pöföfegy
23. Tüskés gyümölcsös egres	63. Főregharasz
24. Mezei katáng	64. Fehérvirágu árvacsalán Foltos árvacsalán
25. Jegenyefenyő	65. Fagyöngy
26. Közönséges búza	66. Sárga sás. Tavi káka
27. Abrakzab	67. Békakanal. Kontyos fű
28. Foltos kosbor	68. Marchantina majmok. Fodros moha. Kapros korpafű. Mezei zsurlófű.
29. Közönséges mogyoró	69. Keskenylevelű fűzike. Büdös gólyaorr
30. Börény. A terebélyes csengetyűke	70. Taplógomba. Sárga palánkgomba. Sarga csirkegomba
31. Almafa	71. Kókuszpálma
32. Erdei bükkfa	72. Ápa
33. Borsó	73. Kecsefűz
34. Kender	A gyűjtemény folytatattik.
35. Meggyfa	
36. Kerti retek. Karórépa	
37. Szőlő	
38. Pipacs. Kerti vagy álom- hozó mák	
39. Takarmányrépa	
40. Merges csomorika	

Állattani falitáblák.

A papírosra vont, falra akasztható 100 lap ára 150 kor. Egyes lap ára 1 kor. 60 fill. A kép nagysága 64 x 90 cm. A természetűen színezett képek erős papírosra vannak vonva, fölakaszthatók és rajtuk a magyar korona országában divatozó nyelveken kívül a latin elnevezések is föl vannak sorolva. A 100 lap tartalma:

1. Ló	8. Tehén
2. Szarvas	9. Nyúl
3. Tigris	10. Juh
4. Sas	11. Orangután
5. Gólya	12. Kenguru
6. Medve	13. Kétpúpu teve
7. Kutya	14. Hattyú

15. Óriási teknős	64. Kék csallang. vörös csallang, nagy pávaszem, ebtej szender, balalfejú vagy farkaspille
16. Elefánt	65. Vándorsáska, mezeiszita- kő ő, hangyaleső, mol- nárka, zöld szöcske, ke- leti csótán, mezei tücsök, lötétű
17. Repülő maki	66. Amerikai bivaly
18. Struc	67. Hód
19. Krokodil	68. Pulyka
20. Ponty és csuka	69. Házi macska
21. Cet	70. Görény, sün, menyét
22. Bagoly	71. Bálna
23. Papagály	72. Cápá
24. Sikló, közönséges vipera	73. Dámvad
25. Fűrészhál	74. Jegesmedve
26. Róka	75. Gorilla
27. Orrszarvu	76. Hüllők és kétéletűek
28. Rozmár	77. Zöld kecskebéka
29. Facán	78. Apácalepke
30. Hangyaevő	79. Selyemszövőlepke
31. Oroszlán	80. Hongya a bojban
32. Nőstény oroszlán	81. A majmok
33. Süket fajd	82. Láva
34. Zebráló	83. Foltos és csikos hiéna
35. Nyakorjány	84. Hiuz.
36. Lúd	85. Vadkecske
37. Kecse	86. Marna, piros szárnyu keszeg, pisztráng, sügér, cigányhal, angolna
38. Disznó	87. Hering, csikóhal, tökebal. laposhal, tövises raja, tok
39. Szamár	88. Kurtafarku tengeri rák, tengeri pók, remete rák, hosszufarku tengeri rák
40. Tyúk	89. Korongos meduzák, nyolc- karu szépiá, tengeri szegfű
41. Keresztes pók	90. Nemes korál, gyöngy- termő kagyló, osztiga, fürdőspingya, tengeri sün, rózsás tengeri csillag
42. Mézgyűjtő méh	91. Nemes (vándor) sólyom vércse, héja, vörös kánya
43. Foyami rák	92. Karvaly, egerészó ölyv, holló, fekete varju, ham- vas varju, velési varju
44. Galandféreg	93. Borjufóka
45. Kerti csiga	94. Csőrös emlős
46. Borz	95. A vágómarha husának főlosztása
47. Óz	96. Házi egér, mezei egér, cickány, vándorpatkány
48. Mókus, menyét	97. Foltos szalamandra, sávos göte
49. Páva	98. Lamac
50. Közönséges cenevér, hőrcsög, vakond	99. Hazi kácsa
51. Fogoly, fűrj	100. Lángbagoly, füles ba- goly, csuvik
52. Gerlice, házi galamb, nagy vadgalamb, postagalamb	
53. Fekete harkály, zöld har- kály, tarka harkály, kakuk	
54. Citromsármány, ökör- szem, pinty, éneklő rigó, seregély, verébpinty	
55. Széncinege, búbos cinege, szajkó, házi fecské, csipkemedár	
56. Zerge	
57. Farkas	
58. Gem	
59. Vidra	
60. Iramszarvas	
61. Szarvasbogár, temető- bogár, katicabogár, cserebogár, úszóbogár	
62. Holyva, szt. jánosbogár, nünűke, lisztbogár, hős- cincér, kőriskabogár, báb- rabló, fenyő ormányos- bogár, betűző szű, her- kulesbogár	
63. Nappali pávaszem, gyász- lepke, rókalepke, ata-	

(A nagyméltós. vall. és közokt. min. által általánosan engedélyezve.) A gyűjtemény folytatattik.

A mezei gazdaságra nézve hasznos és kártékony állatok. Hat nagy színezett tábla, a közokt. min. az 1882. évi 1013. sz. rendelettel iskolai segédeszközül ajánlja.

Vászonra vonva, tokban 24.— korona.

1. tábla. Kisebb emlősök.	4. tábla. Hasznos rovarok, pókok és anák.	3. tábla. Hüllők.
2. „ Madarak.		5-6. tábla. Kártékony rovarok.

Ezeket, valamint egyéb faliképeket a földrajz, állattan, számtan, egészségtan és írás tanításához, melyeknek részletes jegyzéke kívánatra ingyen küldetik meg, szállítja a

Stampfel-féle könyvkiadóhivatal

(Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság.)

Budapest, VIII. ker., Üllői-ut 18.

733.06. Neuwald Illés utódai Budapest, VII., Dohány-utca 44.